Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Overzicht *Energieprojecten*

Projecten rijkscoördinatieregeling (RCR) en kavelbesluiten Wind op zee

Samen werken aan grote energieprojecten

Het opwekken, opslaan en transporteren van energie maakt steeds meer deel uit van de leefomgeving van Nederlanders. Bij grote energieprojecten werkt het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) daarom samen met regionale overheden en andere betrokken partijen.

Door deze samenwerking kunnen grote energieprojecten beter en sneller tot stand komen. Daarbij gaat het vaak ook om duurzame energie. Voorbeelden van grote energieprojecten zijn windmolenparken, gaswinning en hoogspanningsmasten.

Overzicht grote energieprojecten 2017

Dit overzicht van energieprojecten geeft inzicht in hoe EZK in 2017 de ruimtelijke inpassing van grote energieprojecten heeft uitgevoerd. Per project is aangegeven met welke partijen EZK samenwerkte. Het overzicht bevat projecten die deel uitmaken van de rijkscoördinatieregeling (RCR). Onder de RCR vallen grote projecten van nationaal belang. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), als onderdeel van EZK, coördineert de vergunningverlening van energieprojecten die onder de RCR vallen. Ook zijn de kavelbesluiten van Wind op zee opgenomen. Het overzicht loopt tot en met 31 december 2017. Actuele projectinformatie kunt u vinden op de website van Bureau Energieprojecten.

Een aantal projecten voor wind op land is voortgekomen uit de Structuurvisie Windenergie op land. Voor projecten voor windenergie op zee is ruimte gemaakt in het Nationaal Waterplan 2016-2021.

Leren van ervaringen

Bij grote energieprojecten zijn veel partijen betrokken. Vanaf het begin van een project staat EZK daarom in contact met alle betrokkenen, om samen te bepalen wat de beste aanpak is. Deze aanpak verschilt per project en krijgt vaak gaandeweg vorm. Om te leren van de opgedane ervaringen heeft het ministerie voor een aantal projecten betrokkenen gevraagd terug te kijken op het proces. Daarbij ging het vooral om de ervaringen in de samenwerking met EZK en de initiatiefnemers in het voortraject, wanneer EZK de omgeving betrekt, en nadat een project is gerealiseerd.

EZK en BZK verantwoordelijke ministeries

Sinds het regeerakkoord van 10 oktober 2017 is EZK samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verantwoordelijk voor de ruimtelijke inpassing van grote energieprojecten. Voorafgaand aan het nieuwe regeerakkoord was dat met het ministerie van Infrastructuur en Milieu (sinds 10 oktober 2017 ministerie van Infrastructuur en Waterstaat), EZK was toen nog het Ministerie van Economische Zaken (EZ). IenM werkte met het toenmalige EZ aan de kamerbrieven:

- Samen energieprojecten realiseren: visie op omgevingsmanagement (1 februari 2016)
- Hierin benoemden de ministeries hoe alle partijen sneller bij energieprojecten betrokken kunnen worden en hoe beschikbare projectinformatie beter kan worden gedeeld.
- Evaluatie Rijkscoördinatieregeling en voortgang omgevingsmanagement energieprojecten (23 januari 2017)

Bij de projectbeschrijvingen in dit overzicht zijn de namen van de ministeries aangehouden ten tijde van de besluitvorming.

Dit overzicht is ook digitaal in te zien op rijksoverheid.nl en wordt jaarlijks bijgewerkt.

Inhoudsopgave

Hoogspanning

- COBRA-cable Nederland - Denemarken 7
- Hoogspanning Borssele - Rilland Zuid-West 380 kV (west) 9
- Hoogspanning Diemen - Lelystad - Ens 380 kV 11
- Hoogspanning Doetinchem-Wesel 380 kV 13
- Hoogspanning Eemshaven Oudeschip - Vierverlaten 380 kV 17
- Hoogspanning Randstad 380 kV - Noordring 19
- Hoogspanning Rilland-Tilburg Zuid-West 380 kV (oost) 21
- Netversterking Marnezijl 110 kV 25
- VIKING-Link kabel Verenigd Koninkrijk – Denemarken 27

- Net op zee - Borssele 29
- Net op zee - Hollandse Kust (noord), met Hollandse Kust (noord-west) of Hollandse Kust (west) 31
- Net op zee - Hollandse Kust (zuid) 36

Gaswinning

- Gaswinning Oppenhuizen 42
- Gaswinning Ternaard 44
- Proefboring gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog 46

Windparken

- Windpark De Drentse Monden en Oostermoer 49
- Windpark Fryslân 51
- Windpark Krammer 53
- Windpark N33 55
- Windpark Wieringermeer 57
- Windpark Zeewolde, Flevoland 59
- Windplan Blauw, Flevoland 63
- Windplan Groen, Flevoland 65

- Wind op zee: kavels Borssele I en II 67
- Wind op zee: kavels Borssele III, IV en V 69
- Wind op zee - Hollandse Kust (zuid), kavels I-II 71
- Wind op zee - Hollandse Kust (zuid), kavels III-IV 73
- Wind op zee - Hollandse Kust (noord), kavel V 75

Overig

- ROAD-project 78
- Stikstofinstallatie Zuidbroek (Oost-Groningen) 80

Overzicht gerealiseerde projecten t/m 2016 82

Overzicht stilgelegde/stopgezette projecten t/m 2016 83

Terugblik betrokkenen

Het ministerie van EZK heeft voor een aantal projecten betrokkenen gevraagd terug te kijken op het proces.

- Hoogspanning Doetinchem-Wesel 380 kV 15
- Hoogspanning Rilland-Tilburg Zuid-West 380 kV 23
- Net op zee - Hollandse Kust (noord), met Hollandse Kust (noord-west) of Hollandse Kust (west) 33
- Net op zee - Hollandse Kust (zuid) 38
- Windpark Zeewolde, Flevoland 61

Projecten

[Bekijk het online overzicht hier]

VIKING kabel
Schiermonnikoog
Terschelling-Noord
Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen
COBRA-cable
Aansluiting Gemini
EOS-VVL 380 kV
Noordzee
Waddenzee
Leeuwarden
Groningen
Stikstofbuffer Heiligerlee
Stikstofinstallatie Zuidbroek
Oppenhuizen
Fryslan
Netversterking Marnezijl 110 kV
DM en OM
Assen
Wieringermeer
Kavel V Hollandse Kust Noord
Gasopslag Bergermeer
Waterinjectie Zuid-Schermer
NOZ Hollandse Kust Noord
WKC Tata Steel
Windplan Blauw
Windplan Groen
Diemen - Lelystad - Ens 380 kV
Lelystad
Zwolle
Kavels I en II Hollandse Kust (zuid)
Station Vijfhuizen
Diemen 34
Zeewolde
Zuidlob
Kavels III en IV Hollandse Kust Zuid
Randstad 380 kV - Noordring
Station Bleiswijk
Station Beverwijk
Station Bleiswijk
Station Beverwijk
Station Bleiswijk
Station Beverwijk

Legenda

De icoontjes op de kaart van Nederland en de projectsheets geven het soort energieproject en de projectfase van de rijkscoördinatieregeling (RCR) aan. Elk soort project heeft een eigen icoontje, elke projectfase een eigen kleur.

Soorten energieprojecten

Energiecentrales

Energiecentrales met een capaciteit van minimaal 500 Megawatt (MW). Duurzame energiecentrales tot 50 MW.

Gasinfrastructuur

Uitbreiding van het landelijk gastransportnet met een druk van ten minste 40 bar en een diameter van ten minste 45,7 centimeter. Onder de gasinfrastructuur valt ook de aanleg of uitbreiding van LNG-installaties (installaties voor liquid natural gas, vloeibaar aardgas) met een capaciteit van ten minste 4 miljard m3 en projecten voor de opslag van stoffen en daarbij behorende pijpleidingen.

Gaswinning

Opsporing of winning van aardgas in beschermde natuurgebieden.

Hoogspanning

Uitbreidingen van het landelijk hoogspanningsnet op een spanningsniveau van 220 kilovolt (kV) of hoger.

Windparken

Windparken op land met een capaciteit van ten minste 100 MW. De besluiten over windkavels op zee zijn door de relatie met kustgemeenten ook in het projectenoverzicht opgenomen.

Overige projecten

Opslag van stoffen diepe aardlagen en bijbehorende pijpleidingen.

Kleur projectfase RCR

Onderstaand zijn de namen van de huidige verantwoordelijke ministeries aangehouden (Economische Zaken en Klimaat/EZK, Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties/BZK). In de projectsheets zelf zijn de namen van de ministeries aangehouden ten tijde van de besluitvorming (Economische Zaken/EZ en Infrastructuur en Milieu tot aan het regeerakkoord van 10 oktober 2017).

Voorfase

De initiatiefnemer (of initiatiefnemers) maakt de plannen voor een energieproject bekend aan EZK. In de wet ligt vast welke projecten onder de RCR vallen. In de voorfase bespreken de initiatiefnemer(s) en EZK de uitgangspunten van het project met alle belanghebbenden.

Procedurefase

Publicatie van het voornemen voor het project
De formele start van de procedurefase is de terinzagelegging van een voornemen om een project uit te voeren. Dit gebeurt met een concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD), de startnotitie voor het project. In deze startnotitie staat wat het doel is van het project en welke alternatieven en milieueffecten de ministeries van EZK en BZK laten onderzoeken. Hierop kan iedereen reageren. Met de ontvangen inspraak en adviezen wordt de definitieve NRD vastgesteld, met de gewenste reikwijdte en het detailniveau van het te maken milieueffectrapport (m.e.r.).

Voor projecten van Europees belang geldt aanvullend dat in deze fase een openbare raadpleging moet worden georganiseerd.

Voorkeursalternatief

Op basis van de startnotitie en de m.e.r. wordt in overleg met betrokken partijen het voorkeursalternatief vastgesteld: een keuze voor een locatie of een tracé. Hiervoor ontwikkelen EZK en BZK een inpassingsplan. Een inpassingsplan is een bestemmingsplan op rijksniveau, waarmee de ministers van EZK en BZK de ruimtelijke inpassing van het project mogelijk maken. Tegelijkertijd bereidt de initiatiefnemer (of initiatiefnemers) de vergunningaanvragen voor en dient deze in bij de betrokken overheden.

Formele besluiten
De verschillende besluiten voor een project worden zoveel mogelijk tegelijkertijd en in onderling overleg genomen. Het gaat hier om het ruimtelijke besluit, de vergunningen en de ontheffingen. Alle besluiten voor een project worden samen in concept ter inzage gelegd, zodat iedereen daarop kan reageren. De overheden nemen daarna hun definitieve besluiten en leggen deze vervolgens weer ter inzage. Als het niet lukt om alle besluiten tegelijkertijd te behandelen, dan volgt een 2e fase.

Beroepsfase

Betrokken bewoners en andere partijen kunnen in beroep gaan als ze het niet eens zijn met een of meerdere besluiten. Dit kan bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Er is dus geen bezwaarfase.

Realisatiefase

Het project wordt gerealiseerd en opgeleverd.

Gerealiseerd

Het project is gereed en in gebruik.

Stilgelegd

Het project is tijdelijk of definitief stilgelegd.

Overzicht

Hoogspanning

Hoogspanning

- COBRA-cable Nederland - Denemarken 7
- Hoogspanning Borssele - Rilland Zuid-West 380 kV (west) 9
- Hoogspanning Diemen - Lelystad - Ens 380 kV 11
- Hoogspanning Doetinchem-Wesel 380 kV 13
- Hoogspanning Eemshaven Oudeschip - Vierverlaten 380 kV 15
- Hoogspanning Randstad 380 kV - Noordring 17
- Hoogspanning Rilland-Tilburg Zuid-West 380 kV (oost) 19
- Netversterking Marnezijl 110 kV 23
- VIKING-Link kabel Verenigd Koninkrijk – Denemarken 25

- Net op zee - Borssele 27
- Net op zee - Hollandse Kust (noord), met Hollandse Kust (noord-west) of Hollandse Kust (west) 29
- Net op zee - Hollandse Kust (zuid) 34

COBRA-cable Nederland-Denemarken

31 december 2017

Hoogspanning
Realisatiefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR) / Project of common Interest (PCI)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Bureau Energieprojecten:
COBRAcable Nederland - Denemarken

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeente: Eemsmond
- Provincie: Groningen
- Waterschap: Noorderzijlvest
- Niedersächsische Landesbehörde für Straßenbau und Verkehr (NLStBV)
- Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt
- Niedersächsische Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz (NLWKN)

Belanghebbenden
- Nederlandse Vissersbond
- Waddenvereniging

Initiatiefnemers
- Energienet.dk (de Deense netbeheerder)
- TenneT TSO B.V. (de Nederlandse netbeheerder)

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, legt samen met de Deense netbeheerder Energinet.dk een onderzeese gelijkstroomverbinding aan tussen Eemshaven en Endrup (Denemarken). De verbinding heeft een transportcapaciteit van 700 Megawatt (MW) en is 325 kilometer. Bij de aansluitpunten in Nederland en Denemarken wordt de gelijkstroom omgezet in wisselstroom. Dit is nodig om de kabel aan te kunnen sluiten op het bestaande hoogspanningsnet. Via de COBRA-cable kan Nederland groene stroom van Deense windparken importeren en kan Nederland stroom naar Denemarken exporteren. De COBRA-cable draagt bij aan verdere integratie van de Europese elektriciteitsmarkt. Het project heeft daarom de status van 'project van gemeenschappelijk Europees belang' op grond van de Europese richtlijn voor transeuropese energie-infrastructuur.

Vanwege de speciale status van dit project is een afwijkende procedure gevolgd. Voorafgaand aan de keuze van het voorkeursalternatief is een openbare raadpleging georganiseerd. Een verslag daarvan maakt onderdeel uit van de vergunningaanvraag. Ook is er voor de aanvaarding van het (vergunning)aanvraagdossier een formeel besluit genomen door de minister.

Bron: kennisgeving besluiten, maart 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

26 augustus 2010
Startnotitie ter inzage gelegd. Dertien zienswijzen en reacties ontvangen.

2011
Stillegging project door TenneT door slecht economisch perspectief.

2014
Start TenneT aanvraag vergunningen in Duitsland.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

20 februari 2015 – 2 april 2015
Openbare raadpleging voorafgaand aan keuze voorkeursalternatief en vergunningaanvragen.

Mei 2015
Start TenneT aanvraag vergunningen in Nederland.

Procedurefase: Formele besluiten

November 2015 - maart 2016
Ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. Zes zienswijzen en reacties ontvangen. Definitief inpassingsplan en overige besluiten.

Tweede helft 2016
Besluiten fase 2.

13 oktober - 23 november 2017
Ontwerpbesluit omgevingsvergunning ter inzage gelegd.

31 december 2017
Definitieve omgevingsvergunning naar verwachting ter inzage gelegd. Start fase 3.

Beroepsfase

Maart 2016
Fase 3 afgerond. Geen beroepen ingediend.

Realisatiefase

Op 3 januari 2017 is gestart met de uitvoering van het project.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

September 2010
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.

Najaar 2010
Diverse regio-overleggen met alle betrokken partijen.

Eind 2013
Nieuw overleg met alle betrokken partijen door de herstart van het project.

2014
Diverse regio-overleggen met alle betrokken partijen.

Maart 2015
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.
16 bezoekers.

December 2015
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.
2 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Hoogspanning Borssele-Rilland, Zuid-West 380 kV west

31 december 2017

Hoogspanning
Beroepsfase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten: Zuid-West 380 kV west (Borssele-Rilland)
Projectsite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.: Zuid-West 380 kV west

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief over hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV west | 11-04-2016
- Kamerbrief Mogelijkheden van ondergrondse aanleg bij de nieuwe hoog-spanningsverbindingen | 2015-12-02
- Kamerbrief over voortgang 380 kV project Zuid West - oost | 26-10-2015
- Beantwoording Kamervragen over het hoogspanningsnet | 2014-12-05

Betrokken partijen

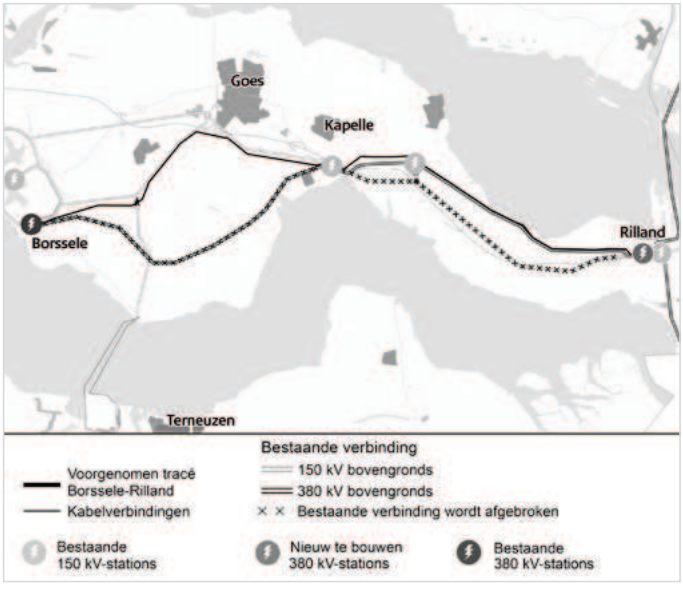
Overheden
- Gemeenten: Borsele, Kapelle, Reimerswaal
- Provincie: Zeeland
- Waterschap: Scheldestromen
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten, deels georganiseerd in actie- en bewoners-comités en dorpsraden
- Bedrijven
- Grondeigenaren
- Natuur- en milieuorganisaties
- Landbouworganisaties
- Prorail

Initiatiefnemer
- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een nieuwe hoogspanningsverbinding van 380 kV (kilovolt) aanleggen van Borssele naar Tilburg. In april 2014 is dit project gesplitst in een westelijk deel (Borssele-Rilland) en een oostelijk deel (Rilland-Tilburg). De verbinding is nodig omdat het huidige net in Zeeland maximaal is belast. Hierdoor:
- voldoet TenneT niet aan de eisen die gesteld zijn in de Elektriciteits-wet van 1998; dit geeft risico's bij het transport van elektriciteit bij onderhoud
- kunnen zonder de nieuwe verbinding problemen ontstaan met de elektriciteitsvoorziening in Nederland
- is er momenteel onvoldoende capaciteit voor het aansluiten van nieuwe energieleveranciers, zoals exploitanten van windparken op zee

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten fase 1, september 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

22 mei 2009
Startnotitie ter inzage gelegd. 76 zienswijzen ontvangen, waarvan 66 uniek. Start opstellen milieueffectrapportage. (m.e.r.).

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Augustus 2011
Keuze voorkeursalternatief door de minister van Economische Zaken (EZ) en Infrastructuur en Milieu (IenM).

Procedurefase: Formele besluiten

April 2014
Splitsing van het project in een westelijk en een oostelijk deel.

12 mei 2015
Inwerkingtreding besluit coördinatie vergunningen.

18 oktober 2016
Vaststelling inpassingsplan, samen met 12 uitvoeringsbesluiten, door minister EZ. 37 beroepen ingediend (fase 1).

3 november 2017
Vastelling drie uitvoeringsbesluiten op fase 2.
Geen beroepen ingediend.

Beroepsfase

5-6 februari 2018
Zitting Raad van State over ingediende beroepen (fase 1).

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Mei 2009
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden. 75 bezoekers.

Oktober 2009
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden over het concept-tracé. 375 bezoekers.

April 2011
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden over de voortgang. 140 bezoekers.

Juni 2012- augustus 2013
Vier informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de voortgangsbesluiten. 305 bezoekers.

Januari 2014
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden over de situatie bij Krabbendijke. 80 bezoekers.

Juli 2014
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over het derde voorbereidingsbesluit. 195 bezoekers.

Maart 2015
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden over de situatie bij Krabbendijke. 94 bezoekers.

Maart 2016
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de ontwerpbesluiten. 135 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Diemen-Lelystad-Ens 380 kV

31 december 2017

Hoogspanning
Voorfase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Bureau Energieprojecten: Lelystad-Ens 380 kV
Projectsite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.: Diemen-Leystad-Ens 380 kV

Betrokken partijen

Overheden betrokken bij deeltraject Lelystad-Ens 380 kV
- Gemeenten: Lelystad, Dronten, Noordoostpolder
- Provincie: Flevoland

Overheden betrokken bij deeltraject Diemen-Lelystad 380 kV
- Gemeenten: Lelystad, Almere, Gooise Meren, Diemen
- Provincies: Flevoland, Noord-Holland

Overheden betrokken bij deeltraject Krimpen-Geertruidenberg 380 kV
- Gemeenten: Alblasserdam, Dordrecht, Geertruidenberg, Krimpen aan den IJssel, Krimpenerwaard, Molenwaard, Sliedrecht en Werkendam.
- Provincies: Zuid-Holland, Noord-Brabant

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Grondeigenaren en -gebruikers (waaronder Staatsbosbeheer)
- Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO)
- Natuurorganisaties

Initiatiefnemers
- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil de transportcapaciteit van de bestaande verbindingen tussen Diemen, Lelystad en Ens vergroten. Het gaat om de deelprojecten Diemen-Lelystad en Lelystad-Ens, die deel uitmaken van het programma 'Beter Benutten Bestaande 380kV' van TenneT. Pieken in energiebehoefte en wisselende energieproductie, vooral door het opwekken van duurzame energie, kunnen hiermee worden opgevangen. De bestaande hoogspanningsmasten worden versterkt, de geleiders vervangen en geschikt gemaakt voor een hogere transportcapaciteit. Door nieuwe technieken en materialen wordt het magnetische veld kleiner en het geluid minder.

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

2008
Startnotitie Noord-West 380 kV ter inzage gelegd, waarvan dit tracé deelgebied 4 is.

2014
Herziening gehele project:
- deelgebied 1 (Eemshaven-Oudeschip- Vierverlaten) gaat afzonderlijk verder als Eemshaven-Oudeschip-Vierverlaten 380 kV
- deelgebieden 2 en 3 (Vierverlaten-Ens) worden stopgezet
- aankondiging versterking deelgebied 4 (Ens-Lelystad-Diemen)

Procedurefase: Publicatie voornemen traject

2018
Voor beide deeltrajecten in 2018.

Procedurefase: Formele besluiten

2018
April-september 2018 voor traject Lelystad-Ens; juli-december 2018 voor traject Diemen-Lelystad.

Realisatiefase

2019
Begin 2019 voor traject Lelystad-Ens; begin 2020 voor traject Diemen-Lelystad.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Hoogspanning Doetinchem-Wesel 380 kV

31 december 2017

Hoogspanning
Realisatiefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten:
Doetinchem – Wesel 380 kV
Projectsite initiatiefnemer Tennet TSO B.V.: Doetinchem-Wesel 380 kV

Verantwoordelijke ministeries

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)

Kamerbrieven (selectie)

- Kamerbrief Uitkoop en verkabeling en stand van zaken Doetinchem-Wesel | 14-03-2013
- Beantwoording Kamervragen over de 380 kV-hoogspanningslijn tussen Doetinchem en Wesel

Betrokken partijen

Overheden

- Gemeenten: Bronckhorst, Montferland, Oude IJsselstreek, Doetinchem
- Waterschap: Rijn en IJssel
- Provincie: Gelderland
- ProRail

Belanghebbenden

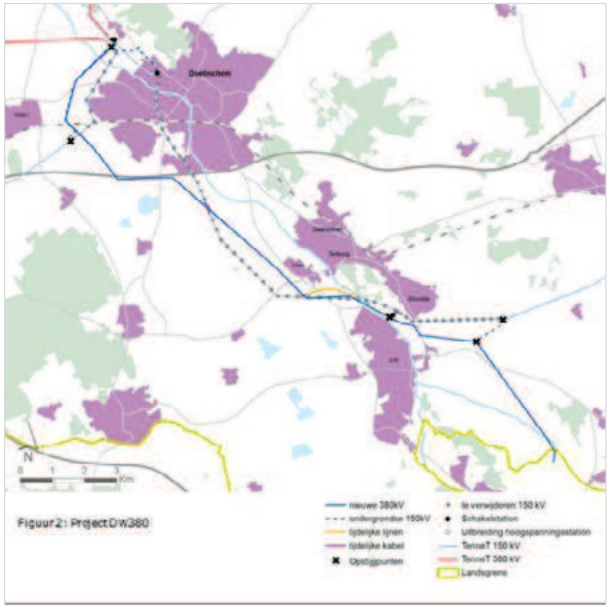
- Bewoners, deels verenigd in Stichting 'Achterhoek voor 380 kV ondergronds'
- Agrariërs, vertegenwoordigd in de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO)

Initiatiefnemer

- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het Nederlandse hoogspanningsnet, legt met het Duitse Amprion een nieuwe hoogspanningsverbinding aan van 380 kilovolt (kV) tussen Doetinchem en het Duitse Wesel. Dit tracé maakt meer uitwisseling van (duurzame) elektriciteit mogelijk tussen Nederland en Duitsland, versterkt de leveringszekerheid in beide landen en draagt bij aan integratie van de Europese elektriciteitsmarkt.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten fase 1, september 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

2006
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Publicatie voornemen project

10 september 2009
Startnotitie m.e.r. ter inzage gelegd. 1.609 zienswijzen ontvangen, waarvan 207 uniek.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

2012-2014
Voorbereidingsbesluiten over het gebied van het voorkeursalternatief.

Procedurefase: Formele besluiten

September 2014 – juni 2015
Ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. 133 zienswijzen ontvangen, waarvan 95 uniek. Definitief inpassingsplan en overige besluiten.

Procedurefase: Formele besluiten

2015 - 2017
Besluiten fase 2, 3, 4 en 5.

Beroepsfase

24 februari 2016
Uitspraak Raad van State op fase 1. Geen beroepen ingediend op fase 2 t/m 5.

Realisatiefase

Maart 2016
Start realisatie.

April 2017
Nederlandse deel verbinding gerealiseerd (de masten).

Medio 2018
Naar verwachting realisatie Duitse deel verbinding.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

September 2009
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 220 bezoekers.

2010
Indiening door bewoners van een verzoek Wet Openbaarheid Bestuur (WOB) over diverse onderzoeken.

September 2012
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerde. 260 bezoekers.

Oktober 2014
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 224 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Hoogspanning Doetinchem-Wesel 380 KV

Terugblik betrokkenen

Betrokkenen bij het project kijken terug op het proces. Wat ging goed, wat kon beter? Hoe hebben ze de samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (toenmalig ministerie van Economische Zaken/EZ) ervaren? De aanpak van projecten is maatwerk. De feedback uit de gesprekken, opgedane inzichten en ervaringen neemt het ministerie van EZK mee bij het nog beter betrekken van de omgeving van volgende projecten. De gesprekken met betrokkenen zijn gehouden in december 2017–januari 2018.

Matthijs Coops,
adviseur TenneT TSO B.V. (initiatiefnemer)

Klaas Bakker,
projectleider Tennet TSO B.V.

Coops: "Het project is van uitzonderlijk belang. Het gaat om de vierde maar veruit grootste Nederlands-Duitse energieverbinding, die de transport en uitwisselcapaciteit tussen de beide landen met vijftig tot zestig procent vergroot. Vooral de distributie en import van Duitse windenergie wordt hiermee beter gefaciliteerd. Naast de RCR-status [status rijkscoördinatie] heeft het project de Europese PCI-status [Project of Common Interest]. Twee Nederlandse TenneT-projecten hebben die status gekregen, naast Doetinchem-Wesel ook de Nederlands-Deense hoogspanningsverbinding over zee."

"Bijna tien jaar geleden had omgevingsmanagement minder prioriteit in RCR-procedures. De RCR was en is er om zo doelmatig en snel als mogelijk belangrijke projecten te realiseren. De rollen van ministerie en initiatiefnemer waren minder duidelijk onderscheiden dan nu. De twee projectleiders van EZ en TenneT maakten samen een omgevingsanalyse."

Bakker: "TenneT richtte zich vervolgens op de privaatrechtelijke kant van het project, zoals contacten met grondeigenaren en op de technische samenwerking met de Duitse partner Amprion. EZ ging aan de slag met de bestuurlijke stakeholders, ook internationaal. De toenmalige EZ- projectleider heeft heel wat gemeenten, Bezirken en Kreisen bezocht. Over het algemeen is het contact vanuit EZ met de decentrale overheden prettig gegaan."

Coops: "Uit ons tevredenheidsonderzoek onder betrokkenen kwam naar voren dat de bevolking kritisch was, maar ook dat de overheden er coöperatief instonden. Bij de totstandkoming van het tracé hebben we goede overleggen gehad. Dat heeft ertoe geleid dat met veel wensen rekening kon worden gehouden."

Bakker: "Toen de uitvoeringsfase begon, na het afsluiten van de beroepsfase, was dat voor veel mensen het moment om te zeggen: 'we maken er het beste van'. Dan moet je kijken wat je in de bouwfase nog voor mensen kunt doen. Dat begint met bereikbaar, beschikbaar en begripvol zijn. Er is een infocentrum geopend waar mensen konden binnenlopen en de frequentie van informatiemomenten is opgevoerd. Er was een telefoonnummer voor vragen en we hebben keukentafelgesprekken gevoerd. Je moet rekening houden met de cultuur van een streek. Het is belangrijk dat omgevingsmanagers dezelfde taal spreken als de mensen in het gebied, dat mensen elkaar begrijpen. Zeker hier in de Achterhoek. In de planfase was het toch al snel 'daar komt Den Haag'."

De RCR-evaluatie stelt onomwonden dat men zich bij de feiten heeft neergelegd, maar dat na de besluitvorming van acceptatie geen sprake was. Met een aantal partijen is onderhandeld en tot regelingen, ook financiële, gekomen. Een tiental grondeigenaren hebben op basis van de gedoogbepaling moeten toestaan dat TenneT werkzaamheden op hun terrein verricht of masten bouwt."

"We hadden in de planfase nog meer aan informatie kunnen doen. Er is nu lange tijd gefocust op de formele mijlpalen in de procedure, terwijl je de omgeving beter mee zou kunnen nemen in het proces. Nu denken we: het is beter om continu in gesprek te blijven, dat is ook wat de minister later in zijn notitie over de rol van omgevingsmanagement aan de Kamer heeft geschreven."

Lars Timmermans,
bewoner tracégebied Oude IJsselstreek

“Tot voor kort liep een 150 kV-verbinding achter en over ons perceel. Nu is deze samengevoegd met de nieuwe 380 kV-verbinding die over de voorkant loopt. De plannen hebben geleid tot veel protest uit de omgeving. Vooral omdat de nieuwe masten erg hoog en groot zouden worden. Ik zag al snel dat het weinig uit zou halen. Een rijksproject, het landsbelang, het gaat toch wel door. Dat begrijp ik op zich ook wel, maar ik vind het wel kwalijk dat er nooit een goed antwoord is gekomen op de vraag waarom het niet ondergronds kon. Later heb ik begrepen dat voor ondergronds brengen van de verbinding twee convertors extra gebouwd zouden moeten worden en dat de kosten veel hoger zouden uitkomen. Zeg dat dan gewoon!”

“Ik ben in principe blij met het verwijderen van de 150 kV-verbinding achter het erf. Het ging in goed overleg, efficiënt en netjes. Maar het heeft niet voor iedereen goed uitgepakt.

“Geef vroegtijdig uitsluitsel over uitkoop en de prijs die je gaat betalen als TenneT. Laat mensen niet anderhalf jaar wachten op de taxatie om ze dan op stel en sprong hun woning te laten vrijmaken als er akkoord is over de overname. Zorg er verder voor dat omwonenden een aanspreekbare contactpersoon bij TenneT hebben, zoals ik ook had. Daar is veel frustratie mee te voorkomen. Wees transparant over tracékeuzes, regel uitkoop snel en goed. Laat mensen niet in het ongewisse.”

Bas Kippers,
beleidsadviseur gemeente Oude-IJsselstreek

“Oude IJsselstreek was niet blij met de aanleg van de hoogspanningsverbinding, maar de verbinding ging er toch komen. We hebben ons dus gericht op het bijschaven van het tracé en een verbeterslag op de inpassing. Het DRU Industriepark was daarin een belangrijk onderwerp. Het gaat om een voormalig fabrieksterrein met een aantal rijksmonumenten, een museumfunctie en een groot evenemententerrein waar ruimte moest blijven voor grote tenten en parkeren. Het is gelukt om samen oplossingen te vinden en dit terrein te ontzien. TenneT heeft in een van de rijksmonumenten nog een infolokaal gehad, dat heel goed heeft gefunctioneerd.”

“Rond het inpassingsplan hebben we veel overleg gehad en hebben we meegedaan in ontwerpsessies. Wij zijn daar als gemeente heel goed bij betrokken. Rond de inpassing van de masten is goed gekeken naar een manier om het landschap te verbeteren. De masten zijn zo ontzettend hoog dat naar oplossingen gezocht moest worden, zonder te vervallen in schaamgroen. Dat hebben onze landschapsmensen opgepakt samen met de provincie, een door TenneT ingehuurde landschapsdeskundige en een rijksadviseur, ingeschakeld door EZ.”

“De relatie met Tennet was altijd goed, we hebben nog steeds wekelijks contact en dat gaat heel soepel. Het contact met EZ, zoals ik het heb meegemaakt, was prettig maar zakelijk. Wij hebben nog eens speciaal een tour door het gebied met hen gedaan om ze wat gevoel bij de omgeving te laten krijgen. Er zijn ook nogal wat wisselingen van de wacht geweest. Dat is soms heel lastig.”

Peter Drenth,
wethouder Doetinchem

“Op het moment dat je in de Tweede Kamer besluit dat er een extra hoogspanningsverbinding met Duitsland moet komen, neem dan contact op met de regio. Dit besluit ging aan alles en iedereen voorbij. Wie leest er nu de Staatscourant? Het regulier overleg in de aanloopfase was goed. Later was het allemaal prima voor elkaar met een infocentrum, een maquette, duidelijke lijnen waar alles zou gaan lopen.”

“Er is wel heel zuinig geopereerd bij de uitkoop. Dat had soepeler en goedkoper gekund als eerder was uitgekocht. De strakke doelmatigheidseisen vanuit de regelgeving stonden hier soms op gespannen voet met een goede omgang met de mensen in het gebied. Aan de andere kant is het wel geld van ons allemaal dat zo doelmatig mogelijk besteed moet worden. EZ zit bovendien in de rol van toezichthouder, en moet het woud van regels nu eenmaal toepassen en zorgen dat iedereen overal gelijk wordt behandeld.”

“Het infocentrum van TenneT heeft goed gewerkt, de regionale omroep heeft een feuilleton kunnen maken over de werkzaamheden en alles heeft steeds goed in de krant gestaan. Daarnaast zijn we met mensen van mijn partij bij TenneT ontvangen voor een voorlichtingsbijeenkomst. Ook anderen zijn op die manier bij TenneT langs geweest. En het was niet verplicht, want geen onderdeel van de aanleg, maar toch is de overlast van het onderstation Langerak aangepakt met een geluidsscherm. Dat EZ de ruimte aan TenneT bood om dit allemaal zorgvuldig te doen, heeft het ministerie en TenneT veel goodwill opgeleverd.”

“Over het geheel genomen is de aanleg goed verlopen en gecommuniceerd. Daardoor is het hier ook nooit een heet politiek onderwerp geworden. Wel moet de regio vanaf de allereerste politieke besluiten goed worden betrokken.”

Hoogspanning Eemshaven Oudeschip-Vierverlaten 380 kV

31 december 2017

Hoogspanning
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten: Eemshaven Oudeschip - Vierverlaten 380 kV
Projectsite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief over 380 kV hoogspanningsverbinding Eemshaven-Vierverlaten | 21-12-2016
- Kamerbrief over de 380 kV hoogspanningsverbinding Eemshaven-Vierverlaten | 24-02-2017

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Bedum, Delfzijl, Eemsmond, Groningen, Loppersum, Ten Boer, Winsum, Zuidhorn
- Waterschappen: Waterschap Noorderzijlvest
- Provincie: Groningen
- Omgevingsdienst Groningen
- Werkorganisatie DEAL-gemeenten (Delfzijl, Eemsmond, Appingedam, Loppersum)

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten, dorpsverenigingen
- Grondeigenaren
- Groningen Seaports
- Natuur- en milieuorganisaties
- ProRail

Initiatiefnemers
- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een nieuwe hoogspanningsverbinding van 380 kilovolt (kV) aanleggen tussen station Eemshaven Oudeschip en station Vierverlaten (EOS-VVL). TenneT wil de huidige masten vervangen door masten met een compacter magneetveld (Wintrack masten). De nieuwe verbinding vervangt de bestaande 220 kV-verbinding tussen Eemshaven en Vierverlaten en de 110 kV-verbinding tussen Brillerij en Vierverlaten. Door verbeteringen van het voorgenomen tracé, dat ongeveer het oude 220kV-trace volgt, wordt de nieuwe verbinding tien kilometer korter. TenneT breekt dan de overbodige masten af.

Bron: Kennisgeving 3e voorbereidingsbesluit, juli 2014

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

25 augustus 2009
Startnotitie ter inzage gelegd. Deze gaat dan nog over het gebied tussen de Eemshaven en Diemen. 299 zienswijzen ontvangen, waarvan 146 uniek.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

13 juli 2012
Eerste voorbereidingsbesluit ter inzage gelegd. Tijdelijke ruimtelijke reservering voor het project, dat in omvang is teruggebracht: van de Eemshaven tot Ens.

2013/2014
Verdere voorbereidingsbesluiten. Projectomvang in 2014 teruggebracht van de Eemshaven tot aan Vierverlaten.

2015
Voorontwerp inpassingsplan besproken met provincie en gemeenten. Provincie en gemeenten verzoeken een onderzoek naar de ondergrondse aanleg van het tracé.

2016
Onderzoek naar ondergrondse alternatieven voor de aanleg van het tracé.

21 december 2016
Besluit minister van Economische Zaken (EZ) over het voorkeursalternatief. Keuze bovengronds voorkeursalternatief gemeld aan Tweede Kamer.

Procedurefase: Formele besluiten

23 juni - 3 augustus 2017
Ontwerp-inpassingsplan, milieueffectrapportage (m.e.r.) en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. Tweede fase hiervoor: 18 augustus - 29 september. 35 zienswijzen ontvangen.

12 januari - 23 februari 2018
Vastgesteld inpassingsplan, milieueffectrapportage (m.e.r.) en vastgestelde besluiten ter inzage.

Beroepsfase

2017-2018
Bij indiening beroepen: uitspraak Raad van State.

Realisatiefase

2018 - 2020
Afhankelijk van uitspraak Raad van State: naar verwachting start bouw.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Voor dit project zijn informatieavonden georganiseerd vanuit EZK. Naast de hieronder genoemde momenten hebben ook TenneT en de provincie Groningen informatieavonden georganiseerd onder andere over het landschapsplan.

Begin 2008
Start overleg met betrokken provincies. Vanaf 2009 regulier overleg met alle betrokken overheden.

September 2009
Zeven informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 376 bezoekers.

November 2012
Zes informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 433 bezoekers.

Maart 2017
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de keuze van het voorgenomen inpassingsplan. 56 bezoekers.

Juli 2017
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden in het kader van de ter inzageligging van de ontwerp besluiten. 54 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Hoogspanning Randstad 380 kV - Noordring

31 december 2017

Hoogspanning
Realisatiefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Rijksoverheid: Randstad 380 kV – Noordring
Projectsite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.: Randstad 380 kV Noordring

Verantwoordelijke ministeries

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)

- Kamerbrief Tracébesluit Randstad 380 kV hoogspanningsverbinding Haarlemmermeer | 19-04-2016
- Kamerbrief Randstad 380 kV-hoogspanningsverbinding van Beverwijk naar Bleiswijk

Betrokken partijen

Overheden

- Hoogheemraadschappen: Hollands Noorderkwartier, Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard
- Gemeenten: Beverwijk, Velsen, Haarlemmerliede-Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Kaag en Braasem, Leiderdorp, Alphen aan de Rijn, Zuidplas en Lansingerland
- Provincies: Noord-Holland, Zuid-Holland
- Recreatieschap Spaarnwoude (samenwerking tussen de provincie Noord-Holland, de gemeenten Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede & Spaarnwoude, Haarlemmermeer en Velsen voor het beheer van recreatiegebied Spaarnwoude)

Belanghebbenden

- Bewoners betrokken gemeenten, verenigd in diverse actiegroepen
- Lokale natuurbescherming
- ProRail
- Schiphol

Initiatiefnemers

- TenneT TSO B.V.

Project

Het westen van Nederland is zowel een groeiende producent van elektriciteit (Velsen, Maasvlakte en tuinders) als een grote importeur van elektriciteit uit Groot-Brittannië. Een betrouwbaar hoogspanningsnetwerk is nodig, onder meer om de Randstad van elektriciteit te kunnen blijven voorzien. TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, legt daarom een nieuwe hoogspanningsverbinding van 380 kilovolt (kV) aan tussen Wateringen en Beverwijk. De verbinding bestaat uit twee delen: de Noordring en de Zuidring. De Zuidring tussen de hoogspanningsstations Wateringen en Bleiswijk is in bedrijf sinds 2013, de Noordring is in aanbouw.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten fase 5, september 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

12 oktober 2007
Startnotitie ter inzage gelegd. 270 zienswijzen ontvangen, waarvan 149 uniek.

19 mei 2008
Aanvullende startnotitie ter inzage gelegd. 34 zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

December 2008
Voorkeurstracé vastgesteld.

April 2011
Nieuw besluit over het voorkeurstracé.

9 juni 2011
Besluit Tweede Kamer: het ondergrondse deel van het tracé komt bij Hoofddorp in plaats van bij Nieuwe Wetering.

Oktober 2011
Vaststelling definitieve tracé.

Procedurefase: Formele besluiten

Mei – november 2012
Ontwerp-inpassingsplan, ontwerpbesluiten en milieueffect-rapportage ter inzage gelegd. 155 zienswijzen ontvangen, waarvan 140 uniek. Definitieve besluitvorming.

Beroepsfase

5 juni 2013
Uitspraak Raad van State: beroepen op fase 1 ongegrond verklaard.

Procedurefase: Formele besluiten

2013-2016
Besluiten fase 2 tot en met 5.

Beroepsfase

5 maart 2014
Uitspraak Raad van State: beroep op fase 2 ongegrond verklaard.

25 november 2015
Uitspraak Raad van State: beroepen op fase 4 ongegrond verklaard.

Realisatiefase

2015
Start bouw.

2018
Naar verwachting in gebruikname Noordring

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Oktober 2007
Vijf informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over startnotitie. 490 bezoekers.

Juni 2008
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden over de aanvullende startnotitie. 100 bezoekers.

Januari 2009
Vier informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over keuze voorkeursalternatief. 375 bezoeker.

November en december 2009
Vier informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden voorbereidingsbesluit. 260bezoekers.

Januari – december 2011
Vier informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 440 bezoekers.

Mei – juni 2012
Vier informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de ontwerpbesluiten. 125 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Hoogspanning Rilland-Tilburg, Zuid-West 380 kV oost

31 december 2017

Hoogspanning
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten: Zuid-West 380 kV oost (Rilland-Tilburg)
Projectsite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.: Zuid-West 380 kV

Verantwoordelijke ministeries

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)

Kamerbrieven (selectie)

- Brief 'Voorzienings- en leveringszekerheid energie' van de minister van Economische Zaken aan de Tweede Kamer de over keuze van het voorkeursalternatief | 07-07-2017
- Kamerbrief Mogelijkheden van ondergrondse aanleg bij de nieuwe hoogspanningsverbindingen | 2015-12-02
- Kamerbrief over voortgang 380 kV project Zuid West - oost | 26-10-2015
- Brief van minister Kamp (EZ) aan de Tweede Kamer over de tracékeuze van de 380 kV hoogspanningsverbinding in West-Brabant. | 2015-02-03
- Beantwoording Kamervragen over het hoogspanningsnet | 2014-12-05

Betrokken partijen

Overheden

- Gemeenten: Woensdrecht, Bergen op Zoom, Steenbergen, Roosendaal, Halderberge, Moerdijk, Etten-Leur, Drimmelen, Geertruidenberg, Oosterhout, Breda, Gilze-Rijen, Dongen, Loon op Zand, Waalwijk, Tilburg, Reimerswaal, Tholen
- Provincies: Zeeland, Noord-Brabant
- Waterschappen: Brabantse Delta, de Dommel en Scheldestromen
- Rijkswaterstaat
- Ministerie van Defensie

Belanghebbenden

- Bewoners betrokken gemeenten, deels georganiseerd in bewonerscomités
- Bedrijven
- Grondeigenaren
- Natuur- en milieuorganisaties, landbouworganisaties
- ProRail

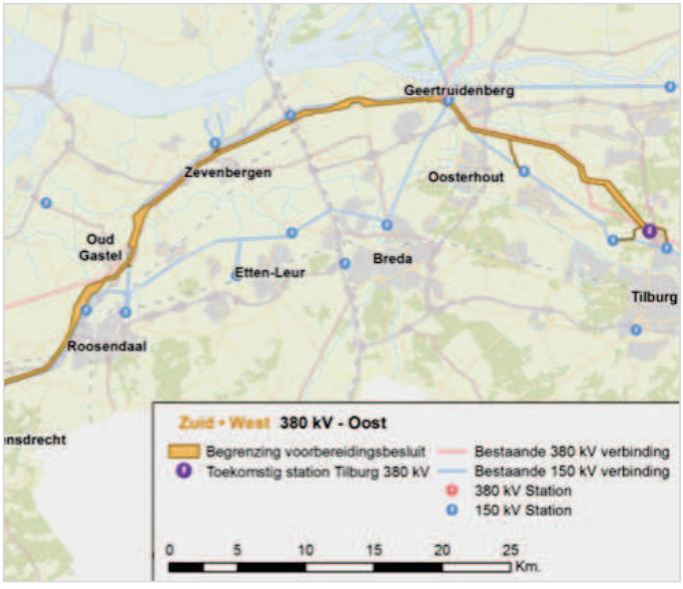
Initiatiefnemer

- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een nieuwe hoogspanningsverbinding van 380 kilovolt (kV) aanleggen van Borssele naar Tilburg. In april 2014 is dit project gesplitst in een westelijk deel (Borssele-Rilland) en een oostelijk deel (Rilland-Tilburg). De verbinding is nodig omdat het huidige net in Zeeland maximaal is belast. Hierdoor:

- voldoet TenneT niet aan de eisen die gesteld zijn in de Elektriciteitswet van 1998; dit geeft risico's bij het transport van elektriciteit bij onderhoud
- kunnen zonder de nieuwe verbinding problemen ontstaan met de elektriciteitsvoorziening in Nederland
- is er momenteel onvoldoende capaciteit voor het aansluiten van nieuwe energieleveranciers, zoals exploitanten van windparken op zee

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten fase 1, september 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

22 mei 2009
Startnotitie ter inzage gelegd. 76 zienswijzen ontvangen, waarvan 66 uniek.
Start opstellen milieueffectrapportage (m.e.r.).

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Augustus 2011
Uitspraak minister van Economische Zaken (EZ) over de voorkeur voor het noordelijke tracé tussen Roosendaal/Borchwerf en Tilburg.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

2012-2014
Voorbereidingsbesluiten over het gebied van het voorkeursalternatief.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Augustus 2014
Wijziging door minister EZ van het eerdere voorkeurstracé naar het zuidelijk alternatief tussen Roosendaal/Borchwerf en Tilburg.

December 2015
Besluit van minister EZ, op basis van advies van Deltares, tot het actualiseren van het tracédocument, m.e.r. en het voorkeursalternatief.

Juni 2016
Besluit van minister EZ tot vrijgave van het tracédocument als basis voor de m.e.r. en het voorkeursalternatief.

Procedurefase: Formele besluiten

7 juli 2017
Bekendmaking door minister EZ van het voorgenomen tracé, op basis van het unanieme advies van de betrokken regionale overheden. Bewoners, indieners van alternatieve tracés en natuurorganisaties zijn betrokken bij het ontwikkelen en uitwerken van de tracéalternatieven.

12 oktober 2017
Publicatie voorbereidingsbesluit over het voorgenomen tracé.

2020-2022
Ter inzagelegging ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten. Definitieve besluitvorming.

Omgeving

Vanaf de aanvang van een project staat EZ in direct contact met betrokken partijen. Met betrokken overheden, relevante organisaties en de initiatiefnemers overlegt EZ op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. Rond belangrijke momenten zijn bewoners op de hoogte gebracht via nieuwsbrieven.

Mei - juni 2009
Drie informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 75 bezoekers.

Oktober 2009
Drie informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over het concept-tracé. 300 bezoekers.

April - juni 2011
Vijf informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de voortgang. 595 bezoekers.

Juni 2012 - december 2013
Zeven informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de voorbereidingsbesluiten. 483 bezoekers.

Augustus 2014
Gesprek minister EZ met regionale bestuurders over de keuze van het tracé.

September 2014 – januari 2015
Zeven informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de tracéwijziging. 1.739 bezoekers.

Maart-december 2015
Minister EZ stelt regio in de gelegenheid om met alternatieven te komen. Opname van haalbare alternatieven in de procedure.
Vier bijeenkomsten voor bewoners en andere geïnteresseerden.
In totaal 196 bezoekers.

Juni - juli 2016
TenneT organiseert vijf informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 890 bezoekers.

September 2017
Inloopavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over het voorgenomen tracé en het vervolgproces. Georganiseerd door EZ en het ministerie van (infrastructuur en milieu (IenM), in samenwerking met TenneT. 500 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Hoogspanning Rilland-Tilburg, Zuid-West 380 kV oost

Terugblik betrokkenen

Betrokkenen bij het project kijken terug op het proces. Wat ging goed, wat kon beter? Hoe hebben ze de samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (toenmalig ministerie van Economische Zaken/EZ) ervaren? De aanpak van projecten is maatwerk. De feedback uit de gesprekken, opgedane inzichten en ervaringen neemt het ministerie van EZK mee bij het nog beter betrekken van de omgeving bij volgende projecten. De gesprekken met betrokkenen zijn gehouden in december 2017–januari 2018.

Mart Musters,

bestuurskundige/planoloog/geograaf, Actiecomité Halderberge 380 kV

"We betrokken een woonboerderij in het buitengebied van Oud-Gastel aan de rand van natuurgebied Gastelse Laag en met uitzicht op de basiliek van Oudenbosch. Toen in augustus 2014 het bericht kwam dat het gekozen noordelijk tracé werd ingeruild voor de zuidelijke variant, dwars door open landschap en de Gastelse Laag, was onze reactie: dit kan niet waar zijn."

"Het nieuwe tracé was in strijd met de criteria voor traceringsprincipes [bijvoorbeeld het voorkomen van nieuwe doorsnijding en zo veel mogelijk bundelen met bestaande infrastructuur] en richtlijnen uit de startnotitie van 2009 en het SEVIII [Derde Structuurschema Electriciteitsvoorziening]. Namelijk: onder andere niet door open landschap of natuurgebied, tenzij hard gemaakt kan worden dat er geen andere opties zijn. Dat werd niet hard gemaakt. Bovendien liet toenmalig minister Kamp weten dat terugkeer naar een noordelijke variant was uitgesloten. Ondertussen schoten de actiecomités overal als paddestoelen uit de grond. Vooral in Oosterhout ontstond reuring, onder meer omdat er bos gekapt zou worden direct naast een grote woonwijk."

"We hebben elkaar en de natuurorganisaties snel opgezocht en een brief aan de minister geschreven met de vraag: waar komt dit vandaan? Maak eerst eens een MKBA [maatschappelijke kosten- en batenanalyse]! Daarop kwam geen antwoord, maar wel volgde in februari 2015 de uitnodiging van de minister aan de gemeenten en actiecomités om met alternatieve tracés te komen. Dat was een goede geste, de minister was daar niet toe verplicht. De termijn van zes weken was absurd, maar we hebben het gedaan."

"Iedereen in Brabant was inmiddels [zomer 2017] weer voor een noordelijke route met de 'roze' variant`. Deze variant hadden we als gezamenlijke indieners via onze eigen wethouders ook bij de samenwerkende overheden neergelegd. Het resulteerde in een mooie adviesbrief van de regio West-Brabant aan minister Kamp met daarbij de oproep van Gedeputeerde Staten om het hele gebied voor dit dossier als één gemeente te beschouwen. Daarop heeft de minister het advies overgenomen."

Antje Tenhaaf,

omgevingsmanager TenneT TSO B.V. (initiatiefnemer project)

"Het is in 2008 begonnen en in 2011 waren we procedureel in principe net zo ver als nu. Het hele traject van Borssele naar Tilburg was aanvankelijk één project. Er waren twee tracévarianten: bovenlangs en onderlangs. Gekozen werd voor bovenlangs. Door het aanscherpen van net-technische regels bij TenneT, zijn Tennet en EZ teruggekomen van deze keuze. EZ heeft toen besloten om toch voor onderlangs te kiezen, maar zich onvoldoende gerealiseerd wat de impact daarvan op de omgeving zou zijn. Betrokkenen uit de regio die terugkijken, hebben die periode ervaren als een waarin ze niet serieus genomen werden."

"Omdat actiegroepen geen gehoor vonden bij TenneT en EZ, richtte men zich tot pers en politiek. De regio kreeg de gelegenheid om eigen tracé-alternatieven uit te werken. Het gebied waarbinnen gezocht moest worden en een aantal tracéprincipes lagen vast. Actiegroepen, de achttien betrokken gemeenten en twee provincies zijn op basis van eigen expertise en ervaring aan de slag gegaan. De actiegroepen waren goed georganiseerd en hadden inmiddels ook al veel inhoudelijke expertise verzameld."

“Ik denk dat het een ontzettend goede zet is geweest om eerst en vooral naar buiten te gaan. Eerst gewoon luisteren. Dat was eigenlijk niet eens een afweging, het kon niet anders als we normaal met elkaar verder wilden. Overal in de omgeving luisteren, evalueren. Toen kwamen we al vrij snel tot het inzicht dat we pas naar de volgende fase [onderzoek milieueffectrapportage] konden gaan als het voor mensen duidelijk was hoe hun ingediende voorstellen een plaats hadden gekregen in het tracédocument. We zijn met elkaar doorgegaan en hebben werkende weg een nieuwe aanpak ontwikkeld.”

“Zij [de actiegroepen] hebben een gezamenlijk proces doorlopen waarvoor ik veel waardering heb. Het is hen gelukt een goed onderbouwd unaniem tracé-advies te geven aan de minister. De minister heeft het advies ongewijzigd overgenomen. Dit is een gezamenlijk succes, met dank aan de nieuwe omgevingsaanpak. En ook die hebben we samen ontwikkeld en in praktijk gebracht.”

Paul Vermeulen,
technisch voorzitter samenwerkende overheden

“Er was in de periode tussen 2008 en 2011 een door EZ georganiseerd ambtelijk regionaal overleg, maar dat had geen enkele bestuurlijke dekking. De belangrijkste oorzaak van de slechte communicatie was naar mijn idee de houding van het Rijk: eerst besluiten, dan informeren.”

“Er zat heel veel inhoudelijke expertise bij de actiecomités. Als samenwerkende overheden hebben we goed gebruikt gemaakt van geïnformeerde burgers, vaak senioren met veel tijd en een grote staat van dienst. Wij hebben hun vertrouwen gewonnen en hun inbreng, maar ook die van natuurorganisaties en Provinciale Staten, meegenomen. Het was heel leuk om te zien hoe we van weerstand en wantrouwen met elkaar naar vertrouwen zijn gegaan. Het uiteindelijk advies van de samenwerkende overheden kreeg zelfs een adhesiebetuiging van de actiecomités en natuurorganisaties. Dat is grandioos, zo’n enorme ommezwaai!”

“Het omgevingsmanagement is het laatste jaar goed opgepakt. Er zijn onder meer diverse informatieavonden belegd en er waren bijeenkomsten voor getroffen burgers in gemeenten over gevoelige bestemmingen. En die zijn goed verlopen. Wij in de regio zijn gewend te communiceren met negentien verschillende gemeenten, raden die moeten worden meegenomen. Bij de Rijksoverheid is dat anders, mede vanwege wisselingen van de projectleiders bij EZ en TenneT is veel verbeterd. Dat moeten we nu vasthouden voor de Rijksinpassingsfase.”

Marieke Elsevier,
gemeente Geertruidenberg

“Ik heb nog net de oude bemensing van het omgevingsmanagement rond dit dossier meegemaakt. Het voortraject vanaf 2009 ken ik dus niet uit eigen ervaring. Wel de spanning die daaruit is meegekomen. Het wantrouwen bij bewoners in de verschillende gemeenten door steeds weer nieuwe studies en varianten. Iedereen draagt ‘een rugzakje’ in dit dossier. Dat straalt af op bestuurders, maar ook op ambtenaren.”

“De regiogemeenten komen ambtelijk en bestuurlijk geregeld bij elkaar om over optimalisaties en knelpunten te spreken en elkaar zo nodig te ondersteunen. Het gaat daarbij om ruimtelijke inpassing en landschap, over magneetveldzones, en de mensen die daar net buiten wonen. Het gaat ook over versnelling van procedures om bewoners en bedrijven niet nodeloos lang in onzekerheid te laten over de precieze locatie van de masten en verbindingen. De contacten hierover met EZK en TenneT verlopen goed en zijn laagdrempelig.”

“Het omgevingsmanagement en de communicatie tussen de overheden, TenneT en EZK is sterk verbeterd. In praktische zaken zoals adressenlijsten voor informatiebrieven aan bewoners is er meer samenwerking. Dat scheelt in omissies en het helpt ook dat beter wordt afgestemd wanneer welke brief naar wie gaat. Veel mensen die een brief van TenneT krijgen, bellen de gemeente als ze meer informatie willen. Dan is het goed dat wij ons kunnen voorbereiden. Het voorkomt ruis en wantrouwen.“

“Maar het kan altijd beter. In de communicatie naar de buitenwereld zou duidelijker moeten zijn wie de afzender is en dat EZK het bevoegd gezag is in dit project. We gaan de komende tijd in de communicatie steeds meer op lokaal niveau de diepte in. Maar we zijn van plan om elkaar als samenwerkende overheden zeker nog het komende jaar vast te houden tot de inpassing definitief is.”

Netversterking Marnezijl 110 kV

31 december 2017

Hoogspanning
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Projectsite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.: Netversterking regio Fryslân voor duurzame energie

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Besluit van de Minister van Economische Zaken tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling ten behoeve van het project Netversterking Marnezijl | 23 december 2016

Betrokken partijen

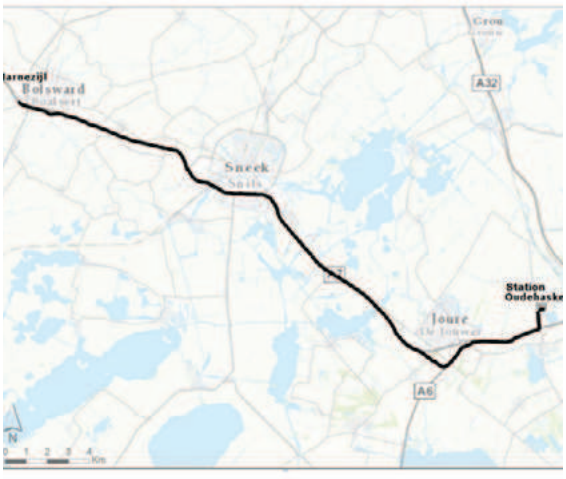
Overheden
- Gemeenten: Súdwest Fryslân, Fryske marren, Heerenveen
- Wetterskip Fryslân
- Provincie Friesland
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Grondeigenaren
- N.V. Nederlandse Gasunie
- ProRail B.V.

Initiatiefnemers
- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de landelijke beheerder van het hoogspanningsnet, wil het hoogspanningsnet rond Marnezijl (Bolsward) versterken. Hiermee kan TenneT onder andere het toekomstige windpark in Friesland (Windpark Fryslân) en een aantal nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie aansluiten op het hoogspanningsnet. De versterking van het net bestaat uit:
- een nieuwe ondergrondse kabelverbinding van 110 kilovolt (kV) tussen de hoogspanningsstations nabij Marnezijl en Oudehaske.
- een uitbreiding van het station in Oudehaske
- een nieuw station nabij Marnezijl
- technische aanpassingen van enkele andere stations in het 110 kV-ringnet boven Marnezijl

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten, januari 2018

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

24 juli 2017
Besluit RCR gepubliceerd in de Staatscourant (42535), met een aanvullend besluit op 30 augustus 2017 (49670).

Procedurefase: Formele besluiten

Formele besluiten eerste fase project Netversterking Marnezijl

Oktober 2017
Nota van Uitgangspunten ter reactie voorgelegd aan alle partijen betrokken bij het Besluit Ruimtelijke Ordening (BRO-partijen). Dit zijn de betrokken overheden en de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed.

Januari 2018
Terinzagelegging van het ontwerp-inpassingsplan voor de uitbreidingen van het kabeltracé en de aanpassing van station Oudehaske (het kabeltracé Marnezijl-Oudehaske is opgenomen in het inpassingsplan voor Windpark Fryslân). Dit gebeurt samen met de vergunningen en het besluit over de aanmeldingsnotitie over de vormvrije beoordeling van de milieu-effectrapportage (m.e.r.).

Beroepsfase

Voorjaar 2018

Realisatiefase

2019

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

28 september 2017
Informatieavond in Joure, georganiseerd door TenneT en het Ministerie van Economische Zaken (EZ), voor bewoners, grondeigenaren en andere geïnteresseerden. 35 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

VIKING Link-kabel Verenigd Koninkrijk - Denemarken

31 december 2017

Hoogspanning
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR) / Project of Common Interest (PCI)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Bureau Energieprojecten: VIKING-Link kabel Verenigd Koninkrijk – Denemarken
Projectsite initiatiefnemer Energinet.dk: Viking Link

Betrokken partijen

Overheden
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Buisleidingeigenaren
- Gebruikers zee, zoals de visserijsector

Initiatiefnemers
- Energinet.dk
- NationalGrid

Project

De Engelse en de Deense netbeheerder, NationalGrid en Energinet.dk, willen tussen het Verenigd Koninkrijk en Denemarken een onderzeese gelijkstroomverbinding aanleggen met een transportcapaciteit van 1.400 Megawatt (MW). De beoogde kabelroute loopt door een deel van de Nederlandse Noordzee. Ook dit deel is onderzees, daardoor is er geen hinder voor radar en vliegverkeer. De kabel maakt onderlinge uitwisseling van stroom mogelijk. Dit bevordert een gezamenlijke elektriciteitsmarkt van landen uit Noordwest Europa. Bovendien kunnen door de kabel de reserves voor stroom in beide landen worden beperkt.

Vanwege de speciale status van dit project is een afwijkende procedure gevolgd. Voorafgaand aan de keuze van het voorkeursalternatief is een openbare raadpleging georganiseerd. Een verslag daarvan maakt onderdeel uit van de vergunningaanvraag. Ook is er voor de aanvaarding van het (vergunning)aanvraagdossier een formeel besluit genomen door de minister.

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

Juni 2016
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Publicatie voornemen project

2 september 2016
Startnotitie ter inzage gelegd.

Procedurefase: Formele besluiten

29 september - 9 november 2017
Ontwerpbesluiten en milieueffectrapportage ter inzage gelegd.

Beroepsfase

2018

Realisatiefase

2019 - 2020

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers.
Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau.
Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Juli-augustus 2016
Openbare raadpleging. Informatieavond door de initiatiefnemers georganiseerd voor bewoners en andere geïnteresseerden.
vier bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Net op zee - Borssele

31 december 2017

Hoogspanning
Realisatiefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten: Net op zee Borssele
Projectsite inititatiefnemer TenneT TSO B.V.: Net op zee Borssele

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief Wind op zee | 05-07-2016
- Kamerbrief over Windparken op zee | 26-09-2014

Betrokken partijen

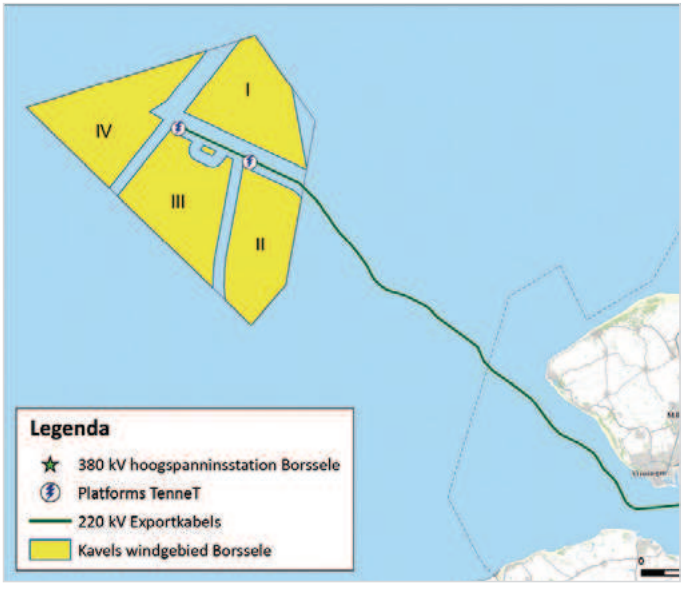
Overheden
- Gemeenten: Borssele, Vlissingen, Noord-Beveland, Middelburg, Veere
- Waterschap: Scheldestromen
- Provincie: Zeeland
- Nederlandse ambassade België
- Rijkswaterstaat
- Veiligheidsregio: Zeeland

Belanghebbenden
- Havens van Antwerpen en Gent
- Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit (GNA)
- Milieubeweging Zeeland
- Vereniging Zeeuwse Milieufederatie (ZMf)
- Vlaams Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- Vlaams Nederlandse Schelde Commissie (VNSC)
- Zeeland Seaports (havens van Terneuzen en Vlissingen)

Initiatiefnemer
- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V. wil een elektriciteitsnet aanleggen om toekomstige windmolens op zee van windenergiegebied Borssele te verbinden met het landelijke hoogspanningsnet. Het net bestaat uit twee platforms op zee, vier ondergrondse elektriciteitskabels van 220 kilovolt (kV) naar de kust, een ondergronds tracé op land en een nieuw hoogspanningsstation in Borssele. In dit station wordt de spanning omgezet van 220 kV naar 380 kV en is de aansluiting op het landelijk hoogspanningsnet. De platforms, met een gezamenlijk vermogen van 1.400 MW (Megawatt), worden een jaar na elkaar in gebruik genomen (in 2019 en 2020).

Bron: kennisgeving besluiten, juli 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

13 maart 2015
Startnotitie ter inzage gelegd. 85 unieke zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Zomer 2015
Besluit voorkeursalternatief door minister van Economische Zaken (EZ) en de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM).

September 2015
Voorbereidingsbesluit ter inzage gelegd.

Procedurefase: Formele besluiten

18 maart 2016 (fase 1)
Ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. Twintig unieke zienswijzen ontvangen. Definitieve besluitvorming over inpassingsplan en vergunningen.

27 maart 2017
Ondertekening besluit Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie voor uitvoeren project Net op zee Borssele. Intrekking beroep door haven Antwerpen, waarmee de besluiten definitief zijn.

Procedurefase

Voorjaar 2018
Formele besluiten werkplannen fase 2.

Realisatiefase

2018
Start bouw verbinding.

2019-2020
Naar verwachting ingebruikname van de twee platforms (eerste platform in 2019, tweede in 2020).

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Maart 2015
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden. 37 bezoekers.

Zomer 2015
Betrokkenen persoonlijk geïnformeerd over het voorkeursalternatief. Vlaamse havens hierover geïnformeerd via het Vlaams Departement Mobiliteit en Openbare Werken.

Najaar 2015
Aanpassingen tracé, zoals het dieper aanleggen van de verbinding, naar aanleiding van overleg met belanghebbenden.

April 2016
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden. Zeven bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Net op zee - Hollandse Kust (noord), met Hollandse Kust (noord-west) of Hollandse Kust (west)

31 december 2017

Hoogspanning
Voorfase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten: Net op zee - Hollandse Kust (noord)
Projectsite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.: Net op zee Hollandse kust (noord)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief over vaststelling Rijksstructuurvisie windenergie op zee: Aanvulling gebied Hollandse Kust | 08-12-2016

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo, Heemskerk, Beverwijk, Velsen, Zaanstad, Amsterdam, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Haarlem, Heemstede, Bloemendaal, Zandvoort
- Hoogheemraadschap Hollands Noorder Kwartier
- Hoogheemraadschap van Rijnland
- ProRail
- Rijkswaterstaat West Nederland Noord
- Rijkswaterstaat Zee en Delta
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Provincie Noord-Holland

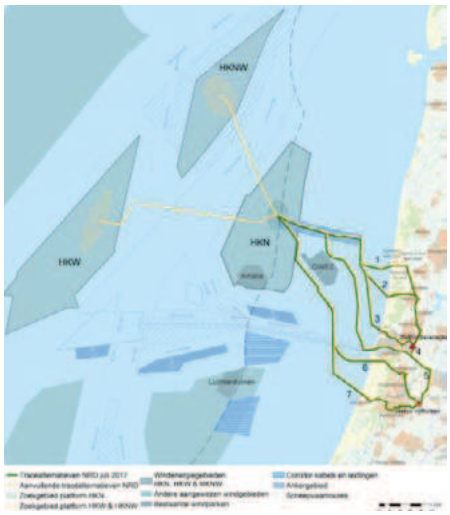
Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Beheerders van natuur- en recreatiegebieden
- Belangenorganisaties, zoals Stichting de Noordzee en Stichting Duinbehoud
- Diverse bedrijven, waaronder waterbedrijf PWN, TataSteel, havenbedrijf Amsterdam, bedrijven in zandwinning en scheepvaart, agrarische en recreatieve bedrijven
- Grondeigenaren
- Natuur- en milieuorganisaties
- Beheerders kabels en leidingen op land en op zee, zoals Gasunie en beheerders van datakabels

Initiatiefnemers
- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een hoogspanningsnet op zee aanleggen. Net op zee Hollandse Kust (noord) is een deel hiervan. Deze verbindt de windmolens van windenergiegebied Hollandse Kust (noord) met het landelijke hoogspanningsnet. Hierbij wordt ook de aansluiting op het landelijke hoogspanningsnet van windpark Hollandse Kust (noordwest) of windpark Hollandse kust (west) meegenomen, waarover nog een besluit wordt genomen.

Net op zee Hollandse Kust (noord), in combinatie met een van de andere netaansluitingen, bestaat uit:
- platforms op zee met onderzeese elektriciteitskabels van 220 kilovolt (kV) naar de kust
- kabels op land
- een transformatorstation op land om van 220 kV naar 380 kV te gaan
- een aansluiting op een 380 kV-hoogspanningsstation bij Beverwijk of Vijfhuizen
- Het totale vermogen van de windparken is 1.400 MW (Megawatt): 700 MW voor Hollandse Kust (noord) en 700 MW voor Hollandse Kust (noordwest) of Hollandse Kust (west).

Bron: TenneT TSO B.V.

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

14 april 2017
Startnotitie ter inzage gelegd. 7 zienswijzen en 13 reacties van overheden ontvangen.

10 juli 2017
Publicatie definitieve startnotitie.

Sinds maart-april 2017
Onderzoeken voor de milieueffectrapportage (m.e.r.), techniek en kosten voor aanleg en overleg met belanghebbenden.

Oktober 2017
Terugbrengen van zeven naar vier tracéalternatieven door TenneT en het Ministerie van Economische Zaken (EZ).

Januari 2018
Aanvullende startnotitie, uitgebreid met Hollandse Kust (noord-west) of (west) ter inzage.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Februari 2018
Opleveren afwegingsnotitie. Betrekken overheden voor advies voor het voorkeursalternatief.

April 2018
Naar verwachting keuze voorkeursalternatief door minister EZK, met het betrekken van het advies vanuit de bestuurlijke regio (overheden).

Procedurefase: Formele besluiten

September-oktober 2018
Naar verwachting ontwerp-inpassingsplan en ontwerp-uitvoerings-besluiten ter inzage.

Februari 2019
Naar verwachting vaststelling definitief inpassingsplan en uitvoeringsbesluiten.

Beroepsfase

Eind 2019
Uitspraak Raad van State bij indienen beroepen.

Realisatiefase

2020-2023
Mogelijke realisatie en ingebruikname.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Eind 2016 – begin 2017
Informatiebijeenkomsten, georganiseerd door het ministerie van Economische Zaken (EZ) samen met TenneT, voor belanghebbenden om de procedure toe te lichten en informatie op te halen.

Mei 2017
Drie informatiebijeenkomsten voor bewoners en andere geïnteresseerden, ook over de kavelbesluiten V van Hollandse Kust (noord). 45 bezoekers.

Ambtelijk en bestuurlijk overleg met twintig betrokken overheden (provincie, gemeenten, hoogheemraadschappen, Rijkswaterstaat).

Juni-december 2017
EZ informeert en betrekt overheden en belanghebbenden bij de voortgang van het proces. Waar wenselijk sluit EZ aan bij gesprekken tussen TenneT en andere (belangen)organisaties, zoals het haven-bedrijf en natuurorganisaties.

Oktober 2017
Bestuurlijk overleg tussen EZK en betrokken overheden.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Net op zee - Hollandse Kust (noord), met Hollandse Kust (noord-west) of Hollandse Kust (west)

Terugblik betrokkenen

Betrokkenen bij het project kijken terug op het proces. Wat ging goed, wat kon beter? Hoe hebben ze de samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (toenmalig ministerie van Economische Zaken/EZ) ervaren? De aanpak van projecten is maatwerk. De feedback uit de gesprekken, opgedane inzichten en ervaringen neemt het ministerie van EZK mee bij het nog beter betrekken van de omgeving van volgende projecten. De gesprekken met betrokkenen zijn gehouden in december 2017–januari 2018.

Jeroen van Haeren,

projectmanager TenneT TSO B.V. (initiatiefnemer)

"Met de RCR-procedure [procedure rijkscoördinatieregeling] haalt de minister de verantwoordelijkheid voor een groot deel weg bij de decentrale overheden. EZK is daarmee zelf verantwoordelijk voor het project en medeverantwoordelijk voor het omgevingsproces. Voor puur technische kwesties hebben wij 1-op-1 contact met stakeholders, maar als er bredere maatschappelijke belangen in het geding zijn stappen we er als TenneT en EZK samen op af. Die rol pakken ze bij EZK goed op."

"In september 2016 zijn we begonnen met een inventarisatie in het zoekgebied van alle belangen op zee en op land. Van zandwinning en visserij tot stedelijk gebied en industrie. Daarmee zijn in november de eerste sessies met stakeholders belegd. Deze leverden zeven varianten op. Die moesten vervolgens tot twee worden teruggebracht. Het zijn er vier geworden. De regio had hoge verwachtingen van de aanleg van de kabels over de bodem van het Noordzeekanaal, maar deze variant zou grote problemen geven. De regio heeft begrip getoond voor de bezwaren, zo bleek uit het regioadvies aan de minister voor aanlanding bij Wijk aan Zee."

"In het omgevingsproces hiernaar toe hebben we samen met de bestuurlijke en private stakeholders heel veel uitgezocht. Over de techniek bij boren en ontgraven, over bomenkap en milieueffecten. In veelvuldig contact met de regiostakeholders is naar oplossingen gezocht. Informatie uit de regio zelf is daarbij onontbeerlijk. Met provincie en gemeenten is gekeken naar de plaatsing van een transformatorstation. Dat is allemaal bijeengebracht in een afwegingsnotitie die bestuurders moest helpen een keuze te maken."

"Het is belangrijk om via goed omgevingsmanagement weerstand vroegtijdig in beeld te krijgen en samen naar oplossingen te zoeken. Met een grotere rol voor de regio, dankzij het regioadvies, lukt het vaker om bezwaren om te buigen naar win-winsituaties."

Rik Duijts,

vergunningverlener Rijkswaterstaat

"De zee lijkt leeg, maar er zijn ook hier veel verschillende belangen. Denk aan de scheepvaartroutes, de haven van IJmuiden, kabels, leidingen, de zandwinning en het bestaande windpark. Milieubelangen spelen minder, want kabels in de zeebodem vormen geen groot risico voor het milieu. De knelpunten zaten bij de belangen op land en de route door het Noordzeekanaal, de favoriete optie van de gemeenten. Over deze optie hebben we als RWS [Rijkswaterstaat] min of meer ons veto uitgesproken. Er waren zoveel obstakels voor kabels door het kanaal. De vervuilde bodem, de kruisingen met bestaande kabels, leidingen en tunnels. Het was eigenlijk niet te realiseren."
"Bij Hollandse Kust zuid heb je te maken met de gemeente Rotterdam een partij die zo zijn eigen middelen heeft om gewicht in de schaal te leggen. Hier gaat het veelal om wat kleinere gemeenten. Die krijgen op deze manier toch nog invloed. Ze hebben nu zelf meegedaan en zijn tot de conclusie gekomen dat dit [aanlanding boven Wijk aan Zee] de beste optie is."

"Na het voorkeursalternatief komt de invulling van de details van de inpassing, ook daarin heeft de omgeving meerdere mogelijkheden om invloed uit te oefenen. Dat kan gaan over boren in plaats van ontgraving, boomaanplant ter compensatie van bomenkap of andere mitigatie van ingrepen in de omgeving. Daar is men doorgaans best gevoelig voor."

"RWS is het bevoegd gezag op zee, wij hebben van daaruit veel invloed en bovendien eenvoudig toegang tot andere relevante partijen. Wij hebben geen klagen als het over omgevingsmanagement gaat, wil ik maar zeggen. Bij de gemeenten zijn de geluiden wellicht anders."

Tim de Rudder,
wethouder Beverwijk

“Het was goed dat EZ meteen is begonnen met voorlichting. De windparken gingen er komen en dan moet er ook worden aangeland en aangetakt. Van de routes via het Noorzeekanaal hebben we als regio gezegd: als dat technisch en vanuit de scheepvaart kan, dan graag. Dat geeft de minste ruimtelijke problemen. Er is nog niet gekozen, maar we weten inmiddels dat die optie ingewikkeld is. We hebben als regio daarom aangegeven dat tracé drie, aanlanding bij Wijk aan Zee en aansluiting op een transformatorstation bij Tata Steel, nu de ‘minst problematische’ optie lijkt.”

“Het dorp Wijk aan Zee, gemeente Beverwijk, leeft onder de rook van Tata. Daar zit men niet op extra belasting van de omgeving te wachten. Wij gaan er niet over, maar als je ergens niet over gaat kun je er altijd nog vóór gaan. Dat zullen we ook zeker doen voor onze inwoners. We hebben in het regioadvies niet voor niets gesproken over de ‘minst problematische’ variant. Daarmee houden we ons kruit droog om toch nog met zienswijzen te komen als er bezwaren rijzen bij de uitwerking van de plannen, of als er maatschappelijke beroering ontstaat.”

“Ik ben blij met de mogelijkheid die ons geboden is om met een regioadvies te komen, hoewel dat proces strikt bestuurlijk is gehouden. Dat snap ik op zich wel, maar je had er ook voor kunnen kiezen om wijkgroepen en bewonersraden te betrekken. Het is de vraag of je dat in het deel van het traject na het voorkeursalternatief nog kan ‘inlopen’, zeker als de bestuurders in de regio zich al hebben uitgesproken.”

Guido Schild,
projectleider Stichting De Noordzee

“Bij de trechtering van zeven naar vier alternatieven was waren we niet betrokken. Voor ons begint het nu pas. Wij hebben voor Net op Zee Noord de afwegingsnotitie voor de regioconsultatie ontvangen en gaan nu een ecologische review op de tracé-opties doen. Daarbij consulteren we andere relevante organisaties zoals Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, de Noord-Hollandse Milieufederatie en Stichting Duinbehoud. We doen dus niet alleen het deel op zee, al is het zo wel begonnen.”

“Wij vinden wel iets van duurzame energie en windenergie, maar zijn meer bezig met het ‘hoe’. Wat wij doen is ook geen omgevingsmanagement, ons doel is de kwaliteit van de m.e.r. [milieueffectrapportage] te verbeteren en vanuit ecologisch oogpunt te adviseren over de beste tracé-opties. Dat doen we door alle relevante kennis uit de omgeving te betrekken.
We vormen een van de schakels tussen het projectteam en de omgeving. Onze rapportages zijn daarmee een graadmeter voor het draagvlak bij organisaties voor de verschillende opties.”

“Zodra een optie gekozen is, zullen nog meer onderzoeken worden ingesteld om tot een ‘passende beoordeling’ te komen. Ook die onderzoeken zullen door ons gereviewd worden.”

Carine Vleerbos,
beleidsmedewerker
Provincie Noord-Holland

“De provincie bewaakt de toekomstbestendigheid van het project met het oog op nog te ontwikkelen windparken, de duurzaamheid en de ruimtelijke kwaliteit. Dat gaat om bescherming van het duingebied, de weidevogels, de archeologie, het natuurnetwerk en de duurzaamheidstransitie. Maar het gaat ook over de woningbouwbelangen, bedrijventerreinen, Tata en de ontwikkeling van het Noordzeekanaalgebied.”

“Drie van de varianten liepen door de Stelling van Amsterdam. Daar waren we als provincie niet zo gelukkig mee. Met een opgave voor het vinden van een locatie van drieëneenhalve tot zeven hectare voor één of meer transformatorstations moet het erfgoedbelang goed gewogen worden. We hebben in enkele sessies met betrokken gemeenten naar alternatieven gezocht. Die zijn door TenneT verder opgepakt en uitgewerkt en gaan nu ook mee in het planproces. Daar is goed mee omgegaan.”

“Ook hier is [evenals bij Net op Zee – Hollandse Kust Zuid] een regioadvies aan de minister ingebouwd voor een weloverwogen keuze van het voorkeursalternatief. Het is een advies en de minister kan anders beslissen, maar het is voor de provincie en de gemeenten prettig om niet overvallen te worden door een besluit. Het voelt ook niet als een project van bovenaf, omdat alle informatie goed wordt gedeeld. Veel meer dan een traditionele procedure met een infobijeenkomst, één mogelijkheid voor zienswijzen en dan een besluit. Nu is onlangs een afwegingsnotitie verspreid waar precies in staat welke tracés en transformatorlocaties zijn afgevallen of meegenomen en waarom. Alle voor- en nadelen zijn nuchter geïnventariseerd, zonder beoordeling. Dat helpt enorm bij het opstellen van het regioadvies. Echt een kroon op het omgevingsproces!”

Net op zee - Hollandse Kust (zuid)

31 december 2017

Hoogspanning
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten: Net op zee - Hollandse Kust (zuid)
Projectensite initiatiefnemer TenneT TSO B.V.: Net op zee Hollandse kust (zuid)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief over vaststelling Rijksstructuurvisie windenergie op zee: Aanvulling gebied Hollandse Kust | 08-12-2016
- Kamerbrief Samen energieprojecten realiseren: visie op omgevingsmanagement

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeente: Rotterdam
- Waterschap Hollandse Delta
- Provincie: Zuid-Holland
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bedrijven Maasvlakte, waaronder Euromax Container Terminal Rotterdam (ECT)
- Beheerders natuurgebieden
- Gezamenlijke brandweer
- Havenbedrijf Rotterdam
- Stichting de Noordzee, stichting Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Initiatiefnemers
- TenneT TSO B.V.

Project

TenneT TSO B.V., de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een hoogspanningsnet op zee realiseren. Net op zee Hollandse Kust (zuid) maakt hiervan deel uit. Deze verbindt de windmolens van windenergiegebied Hollandse Kust (zuid) met het landelijke hoogspanningsnet. Het Net op zee Hollandse Kust (zuid) bestaat uit twee platforms op zee met elk twee onderzeese elektriciteitskabels van 220 kilovolt (kV) naar de Maasvlakte, een kabel op land, een transformatorstation op land om van 220 kV naar 380 kV te gaan en een aansluiting op een 380 kV-hoogspanningsstation. Het totale vermogen van de aansluiting is 1.400 MW.

Bron: kennisgeving besluiten, maart 2018

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

29 januari – 10 maart 2016
Startnotitie ter inzage gelegd. 121 zienswijzen ontvangen, waarvan 103 uniek.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

1 juli 2016
Richtlijnen voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) vastgesteld. Publicatie van het eerste deel van de m.e.r. en een notitie over de afwegingen van het voorkeursalternatief.

Najaar 2016
De minister van Economische Zaken (EZ) kiest het tracé naar de Maasvlakte Noord als het voorkeursalternatief.

Procedurefase: Formele besluiten

7 juli 2017 – 17 augustus 2017
Voorbereidingsbesluit ter inzage gelegd.

6 oktober 2017- 16 november 2017
Ontwerpbesluiten ter inzage gelegd:

- inpassingsplan
- omgevingsvergunning bouwen en milieu (voor het nieuw te realiseren transformatorstation)
- omgevingsvergunning bouwen (voor realisatie van Platform Beta)
- watervergunning
- spoorwegvergunning
- vergunning en ontheffing Wet Natuurbescherming

In totaal zijn vier zienswijzen ontvangen.

Maart 2018
Definitieve besluiten liggen ter inzage.

Realisatiefase

2018-2022
Aanleg kabels op zee en op land, bouw transformatorstation en bouw platformen. In 2021 is platform Alpha gereed, in 2022 platform Beta.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Eind 2015 – begin 2016
EZ aanwezig bij bijeenkomsten voor bewoners en andere geïnteresseerden om de procedure toe te lichten en in gesprek te gaan met aanwezigen.

Februari 2016
Informatiebijeenkomst voor kustbewoners en andere geïnteresseerden, ook over de kavelbesluiten I en II van Hollandse Kust (zuid). 85 bezoekers.

1 juli 2016
EZ vraagt advies aan alle betrokken overheden over het voorkeursalternatief.

Zomer 2016
Toelichting op het project en de procedure voor het voorkeursalternatief aan diverse gemeenteraden door EZ en TenneT.

Drie informatiebijeenkomsten voor bewoners en andere geïnteresseerden over de ontwerpkavelbesluiten Hollandse Kust (zuid).

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Net op zee - Hollandse Kust (zuid)

Terugblik betrokkenen

Betrokkenen bij het project kijken terug op het proces. Wat ging goed, wat kon beter? Hoe hebben ze de samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (toenmalig ministerie van Economische Zaken/EZ) ervaren? De aanpak van projecten is maatwerk. De feedback uit de gesprekken, opgedane inzichten en ervaringen neemt het ministerie van EZK mee bij het nog beter betrekken van de omgeving van volgende projecten. De gesprekken met betrokkenen zijn gehouden in december 2017–januari 2018.

Nathalie Kaarls,
omgevingsmanager TenneT TSO B.V. (initiatiefnemer project)

"Er lag tijdsdruk op het betrekken van de omgeving door de strakke planning, die voortvloeit uit het Energieakkoord om 3.450 MW extra windenergie op zee te realiseren in 2023. Dat het hier succesvol is geweest, blijkt onder meer uit het beperkte aantal zienswijzen op de ontwerpbesluiten. Het zal zich uiteindelijk bewijzen als er geen Raad van State-procedures gevoerd hoeven te worden."

"Voor de afwegingsnotitie zijn niet alleen de technische aspecten, de kosten en het milieu meegenomen, maar ook actief de zorgen en aandachtspunten vanuit de omgeving. Vervolgens is betrokken overheden gevraagd wat ze de minister zouden adviseren. Overheden hebben daar ieder op eigen wijze invulling aan gegeven. In Rotterdam is vooral het Havenbedrijf betrokken. Bij de provincie is het op ambtelijk niveau belegd. Er is steeds gevraagd: wat hebben jullie nodig om tot een advies te komen? Dat is vooral positief ervaren en de minister [toenmalig minister van Economische Zaken/EZ] heeft ook echt niet zomaar gekozen."

"Er zijn op de Maasvlakte geen omwonenden. Met een brede groep stakeholders hebben we als [toenmalig] EZ en TenneT proactief contact gezocht. Zo is gezamenlijk een presentatie gegeven aan industriepartijen via het Deltalinqs platform [ondernemersvereniging haven Rotterdam]. Vanuit TenneT spreken we met ECT Euromax [Europe Container Terminals] over onder meer de mogelijke invloed op de haveninstallaties. Aan de brandweerploegen, die een kazerne hebben tegenover het te bouwen transformatorstation, zijn presentaties verzorgd om hun zorgen over magneetvelden en geluidsimpact zo goed mogelijk weg te nemen. Met het Havenbedrijf spreken we vooral over de ruimtelijke impact van het project op land en het zoveel mogelijk voorkomen van stremmingen voor het scheepvaartverkeer in de Maasmond. We zijn nu al meer dan twee jaar met Rotterdam en de haven over dit project in contact. Ik verwacht niet dat we elkaar in die relatie nog gaan verrassen."

Arno Lammers,
adviseur gemeente Den Haag

"Zij [omgevingsmanager Nathalie Kaarls/TenneT, Sanne van Santen/EZ] organiseerden het contact met burgers, nadat wij hadden aangegeven wie belangrijke instanties en vertegenwoordigers zouden kunnen zijn. Wij moesten alle relevante projectleiders en deskundigheden binnen het gemeentelijk apparaat, plus gemeenteraad en college, aangehaakt krijgen en houden."

"Het ging om horizonvervuiling door de molens op zee, effecten op het toerisme, ongerustheid bij bewoners over elektromagnetische velden dichtbij hun net gekochte woningen, aantasting van duingebied en mogelijke bomenkap. Bomen zijn heilig in Den Haag."

"EZ en TenneT slaagden er goed in om inhoud te geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het omgevingsproces. Toch waren er ook aandachtspunten. Vanwege de actuele Rijksdoelstellingen met wind op zee, heeft de discussie [met de omgeving] onder sterke tijdsdruk gestaan. Daar kwam bij dat belangrijke momenten in de omgevingsprocedure gepland stonden in of rond reces/vakantieperiodes. Hier in huis bestond niet het idee dat dit bewust zo gedaan was, maar het Rijk had er meer rekening mee kunnen houden."

"Er is vanuit het Rijk steeds apart overlegd met de gemeenten van de Rotterdamse variant en de gemeenten van de Haagse variant. Daardoor werd het een smalle en vooral technische discussie over de voors en tegens van twee opties vanuit lokaal belang. Door eerst met het hele gebied te spreken over nut en noodzaak van de energietransitie in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag had een integrale afweging gemaakt kunnen worden. Ook ruimhartiger omgaan met informatie had veel argwaan kunnen wegnemen. Nu heb ik hier intern veel anderen moeten overtuigen dat er geen sprake was van een verborgen agenda van Rijk en TenneT."

Peter Ketel,
adviseur ruimtelijke ordening
Havenbedrijf Rotterdam

“Wij zijn op een gegeven moment betrokken bij de tracéonderzoeken, maar toen waren al wel keuzes voor de varianten gemaakt. In de afwegingsnotitie waren toen ook de tracés Maasvlakte Zuid en Europoort meegenomen, opties die helemaal niet konden. Dat heeft nodeloos veel energie gekost, ook van ons. Dat had allemaal voorkomen kunnen worden door ons eerder te betrekken. De haven is een complex gebied en daarom moeten wij in een vroeg stadium bij voorgenomen ontwikkelingen betrokken zijn. Er is maar één toegang tot de haven, er is geen alternatief, daar zijn grote maatschappelijke belangen mee gemoeid. We hebben direct gezegd: als het over Rotterdam moet, dan via de Maasvlakte Noord. Dat is het ook geworden en sindsdien zijn we nauw betrokken.”

“EZ had een bestuurlijk regio-overleg in het leven geroepen nog voor een tracékeuze in de route over Rotterdam gemaakt was. Wij hadden ons voor dat regio-overleg aangemeld en EZ stond welwillend tegenover onze deelname. De regiobestuurders meenden dat het een bestuurlijk overleg was en dat daarin geen plaats was voor ons, waarom de ene stakeholder wel en de andere niet? Daar is iets voor te zeggen, maar wij nemen natuurlijk wel een bijzonder positie in. EZ heeft er toen voor gekozen ons erbuiten te laten.”
“Als Havenbedrijf hebben we ook steeds gevraagd: wat komt er nog meer op ons af? Je kunt ervan uitgaan dat in de toekomst nog meer windparken op zee zullen komen en dat de aanlanding dan ook een plek op de Maasvlakte moet krijgen. Het gesprek daarover werd eerst door EZ afgehouden. Alles was erop gericht de deadlines voor de capaciteit Wind op Zee in 2023 te halen. Voor de periode daarna loopt nu wel een overlegproces waar wij betrokken bij zijn. De communicatie is nu goed.”

Harm Oosthoek,
coördinator Milieudienst Rijnmond (DCMR)

“Nathalie Kaarls voor TenneT en Sanne van Santen van EZK hebben goed werk geleverd. Gesprekken, mails, planningen en bijeenkomsten, voor een groot project als dit hebben ze het goed gedaan. Voor ons als DCMR was het belangrijk dat we in deze pilot steeds bij alle belangrijke ijkpunten hebben kunnen meepraten en adviseren over de concepten. Ook waar dat normaal gesproken alleen met bestuurlijke partijen of het bevoegd gezag gebeurt.“

“We hadden soms pittige kritiek op concepten, maar er was ook tijd om daar iets mee te doen. Er is echt ingezet op betrokkenheid van de omgeving. Dat heeft uiteindelijk relatief weinig extra tijd gekost en die pakken we nu aan het eind weer terug. Er zijn weinig zienswijzen en mogelijk komt er helemaal geen Raad van State-procedure.”

“Rijk en initiatiefnemer mogen openheid en betrokkenheid best wat minder vrijblijvend bij de betrokken bevoegde gezagen maken. Het Rijk zou aan de voorkant duidelijker kunnen zijn naar de omgeving, ‘dit is een Rijksprocedure, hier gelden andere termijnen, wees daar scherp op’. Het gaat om tijd, kwaliteit en prioriteit. Een eerder project is nooit een blauwdruk voor een volgende, ieder proces is anders. Als je wilt meepraten en meedoen, zet dan tijdig de juiste mensen in of huur ze in als je ze niet in huis hebt. Zorg dat het project de juiste prioriteit krijgt in de organisatie.”

Dianne Teunissen,
omgevingsmanager Rijkswaterstaat (in opdracht van EZK)

“Aan de interne afstemming met het Rijk was ik meer tijd kwijt dan aan de adviesrol bij het externe omgevingsmanagement voor stakeholders. Voor de stakeholders bij Net op Zee was die adviesrol ook minder zichtbaar, RWS [Rijkswaterstaat] was voor hen vooral zichtbaar als bevoegd gezag. Als er issues waren tussen TenneT en RWS over de watervergunning, dan zorgde ik dat het snel werd opgepakt.”

“Ik kan het vergelijken met Net op Zee Borssele en dan zie ik dat hier, nog meer dan daar, aandacht is voor transparantie in proces en inhoud. Echt anders is de expliciete adviesrol van de regio. Dat ging vooral over het landdeel en speelde met name vóór de keuze van het tracé Wateringen of de Maasvlakte. Nu gekozen is voor de Maasvlakte zonder directe omwonenden in het landdeel, is er vooral intensief contact met het havenbedrijf en de containerterminal .”

“Wat de rolverdeling betreft, is EZK in de lead voor de RCR-procedure [procedure rijkscoördinatie]: het inpassingsplan en de procedurele coördinatie van de overige juridische besluiten, onder meer de watervergunning. RWS is vergunningverlener en heeft daarnaast, net als andere regionale overheden, een rijksoverheidsrol. TenneT is initiatiefnemer, vergunningvrager en verantwoordelijk voor de MER-procedure [procedure milieueffectrapportage]. Voor het omgevingsmanagement geldt dat TenneT verantwoordelijk is voor het contact met de stakeholders. RWS heeft een adviserende rol voor EZK en TenneT waar het gaat om de stakeholders op zee en de relatie tussen de aanleg van de windparken en de verbinding van de windparken met het hoogspanningsnet op het land.”

“Uit de evaluatie bleek dat met name de regionale overheden graag hadden gezien dat het Rijk nadrukkelijker de lead had genomen. Er is nu eenmaal meer wantrouwen tegen TenneT als ‘de commerciële partij die vooral snelheid wil’. Daarin houden we elkaar overigens in de houdgreep. Want TenneT wil ook snelheid omdat het Rijk dat eist. Dat leidt er nu toe dat we vergunningen verlenen, terwijl TenneT nog opties wil openhouden. Dat kan, maar het is niet onze favoriete manier van werken. Bij de gemeenten heeft dat een gevoel gegeven van: wie bepaalt hier nu eigenlijk wat er gebeurt? Vanuit mijn positie begrijp ik dat wel. Het is zeker een aandachtspunt voor volgende projecten.”

Een laatste observatie vanuit het brede takenpakket van Teunissen gaat over de relatie van Wind op Zee en Net op Zee. “In praktische zin hebben we de aansluiting van stakeholders goed vormgegeven. De bij Net op Zee betrokken gemeenten hadden alleen meer vanuit het totaalplaatje betrokken willen zijn. Bijvoorbeeld waar het ging om de economische kansen. Er is ten slotte geen Net op Zee zonder Wind op Zee en omgekeerd. Nu waren het te sterk gescheiden projecten, waardoor het lastig was om er op een integrale manier naar te kijken. Maar begrijp me goed: dit zijn leerpunten bij een project dat we met elkaar prima hebben aangepakt. Wij hebben ons voordeel gedaan met de leerpunten van Borssele. Onze ervaringen en leerpunten worden weer meegenomen naar nieuwe Netten op Zee .”

Overzicht

Gaswinning

Gaswinning

- Gaswinning Oppenhuizen 42
- Gaswinning Ternaard 44
- Proefboring gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog 46

Gaswinning Oppenhuizen

31 december 2017

Gaswinning
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief over aardgasbeleid in Nederland | 07-10-2014

Bureau Energieprojecten:
Gaswinning Oppenhuizen

Betrokken partijen

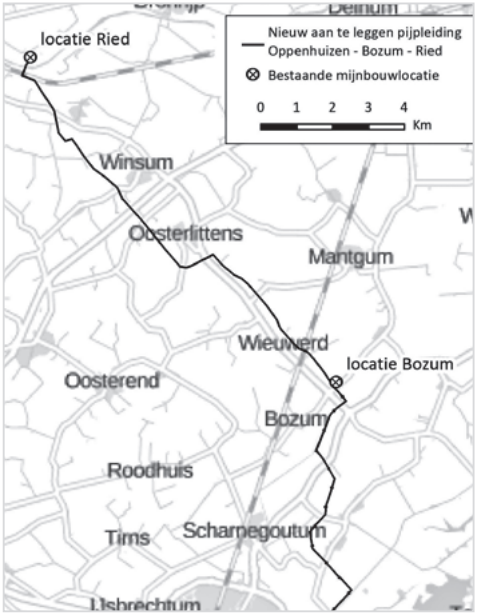
Overheden
- Gemeenten: Súdwest-Fryslân, Littenseradiel, Franekeradeel
- Waterschap: Fryslân
- Provincie: Fryslân

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten, deels verenigd in bewonersverenigingen (De Brekken Sneek, Dorpsbelang Oppenhuizen-Uitwellingerga, De Grachten)
- ProRail
- Protestantse gemeente Uitwelling-erga-Oppenhuizen

Initiatiefnemers
- Vermilion Energy Netherlands B.V. (Vermilion)

Project

Vermilion Energy Netherlands B.V. (Vermilion) wil gas winnen uit het gasveld bij Oppenhuizen in de gemeente Súdwest-Fryslân. Hiervoor deed Vermillion in 2015 een aanvraag bij het Ministerie van Economische Zaken (EZ). Ook wil Vermilion een aardgasleiding aanleggen om het gas te transporteren van de aardgaswinningslocatie Oppenhuizen via de mijnbouwlocatie Bozum 1 naar de mijnbouwlocatie Ried 2.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten, januari 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

Begin 2015
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Formele besluiten

25 maart 2016
Ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd.

Juli-september 2016
Definitieve besluitvorming over het inpassingsplan en de vergunningen.

Beroepsfase

19 april 2017
Tussenuitspraak Raad van State over de ingediende beroepen op het inpassingsplan.

16 augustus 2017
Einduitspraak Raad van State: handhaving van alle eerdere besluiten.

Realisatiefase

2018-2019
Naar verwachting start aanleg gasleiding en gaswinning.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

April 2016
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Gaswinning Ternaard

31 december 2017

Gaswinning
Voorfase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Bureau Energieprojecten:
Gaswinning Ternaard
Projectsite initiatiefnemer Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM): Gaswinning bij Ternaard

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Dongeradeel, Ameland
- Waterschap: Fryslân
- Provincie: Fryslân

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten (zoals de verenigingen Dorpsbelangen Ternaard en Wierum, Ternaard foar de Wyn, Feste Grun Dongeradeel)
- Agrariërs
- Lokale ondernemers
- Natuur en Milieuorganisaties (zoals de Waddenvereniging en het Fryske Gae)

Initiatiefnemers
- Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM)

Project

In 2015 maakte de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) bekend een nieuwe proefboring te willen uitvoeren op het gasveld ten noorden van het dorp Ternaard in Friesland. Een klein deel van dit gasveld ligt onder land, het grootste deel onder de Waddenzee. Als de boring succesvol is wil de NAM gas uit het gasveld winnen. Hiervoor zou een nieuwe pijpleiding nodig zijn vanaf het gasveld naar de bestaande NAM-locatie Moddergat. Een eerdere boring in 1990-1991 toonde geen winbare hoeveelheden gas aan. Nieuwe metingen en studies geven aan dat dit nu mogelijk wel het geval is.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten, januari 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

Oktober 2015
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Publicatie voornemen project

September 2016 – januari 2017
Concept startnotitie ter inzage gelegd en, na verwerking van de zienswijzen, vastgesteld.

Procedurefase: MER en Voorkeursalternatief

1e - 3e kwartaal 2018
Milieueffectrapportage en vaststelling van het voorkeursalternatief.

Procedurefase: Formele besluiten

1e - 2e kwartaal 2019
Ter inzagelegging ontwerpbesluiten. Definitieve besluitvorming.

Beroepsfase

2019-2020
Naar verwachting beroepsfase.

Realisatiefase

2020
Realisatie project.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

4 december 2017
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden in het kader van de startnotitie Omgevingsproces..

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Proefboring gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog

31 december 2017

Gaswinning
Stilgelegd
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief over aardgasbeleid in Nederland | 07-10-2014

Bureau Energieprojecten:
Proefboring ten behoeve van gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog

Betrokken partijen

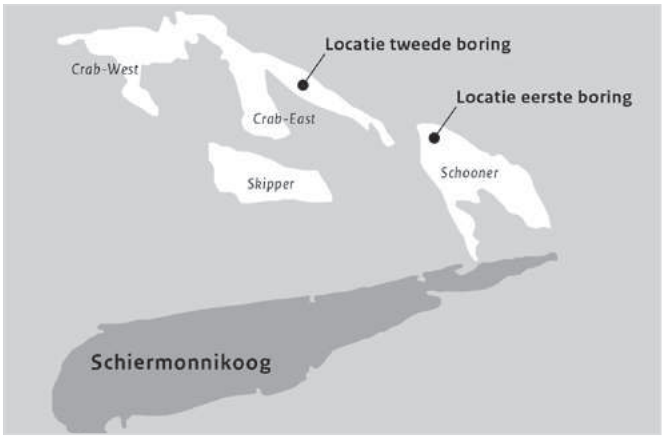
Overheden
- Gemeente: Schiermonnikoog
- Waterschap: Wetterskip Fryslân
- Provincie: Fryslân

Belanghebbenden
- Bewoners verenigd in Werkgroep Horizon Schiermonnikoog
- Nationaal Park Schiermonnikoog
- Visserijverenigingen Hulp in Nood en Ons Belang
- Waddenvereniging

Initiatiefnemer
- ENGIE E&P Nederland B.V. (voorheen GDF SUEZ E&P)

Project

Begin 2013 gaf GDF SUEZ E&P Nederland B.V. aan een proefboring naar gas te willen doen in het Nederlandse deel van de Noordzee ten noorden van Schiermonnikoog. Hiermee onderzocht het bedrijf of er een economisch winbare hoeveelheid aardgas aanwezig is. In februari 2017 is het project definitief stilgelegd. ENGIE E&P Nederland B.V. (voorheen GDF SUEZ E&P) zag af van de voorgenomen proefboringen door het verminderde maatschappelijk draagvlak voor de gasboringen en de kosten.

Bron: kennisgeving besluiten, juni 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

31 mei 2013
Startnotitie ter inzage gelegd. Negentien unieke zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Formele besluiten

November 2014 – juli 2016
Ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. Achttien unieke zienswijzen ontvangen.

Definitief inpassingsplan en overige besluiten.

Beroepsfase

15 februari 2017
Uitspraak Raad van State over de ingediende beroepen: handhaving alle eerdere besluiten.

Realisatiefase

Februari 2017
ENGIE E&P Nederland B.V. ziet af van de voorgenomen proef-boringen door het verminderde maatschappelijk draagvlak voor de gasboringen en de kosten.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Juni 2013
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.

December 2014
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Overzicht

Wind

Windparken

- Windpark De Drentse Monden en Oostermoer 49
- Windpark Fryslân 51
- Windpark Krammer 53
- Windpark N33 55
- Windpark Wieringermeer 57
- Windpark Zeewolde, Flevoland
  + terugblik betrokkenen project 59
- Windplan Blauw, Flevoland 63
- Windplan Groen, Flevoland 65

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten:
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer Website initiatiefnemers: Windpark Drentse Monden Oostermoer

Verantwoordelijke ministeries

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)

- Stimulering duurzame energieproductie - Duurzame ontwikkeling en beleid
- Kamerbrief Ruimtelijke inpassing windpark De Drentse Monden en Oostermoer | 19-09-2016
- Kamerbrief Resultaten verkenning gebiedscoördinator De Drentse Monden en Oostermoer | 10-12-2015
- Kamerbrief Windpark De Drentse Monden en Oostermoer | 12-10-2015
- Kamerbrief Structuurvisie Windenergie op land | 31-03-2014
- Kamerbrief Windpark Drenthe | 07-01-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Borger-Odoorn, Aa en Hunze, (aangrenzend) Stadskanaal
- Provincies: Drenthe, (aangrenzend) Groningen

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Platform Storm, Wind Nee, koepel Tegenwind Veenkoloniën
- Stichting ASTRON (radiotelescoop LOFAR)

Initiatiefnemers
- Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V.
- Raedthuys Windenergie B.V.
- Windpark Oostermoer Exploitatie B.V.

Project

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer is een initiatief voor een windpark tussen de provinciegrens van Drenthe-Groningen en de Hondsrug. Initiatiefnemers zijn Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V., Raedthuys Windenergie B.V., en Windpark Oostermoer Exploitatie B.V.

De omvang van het windpark is teruggebracht van 600-420 Megawatt (MW) naar circa 150 MW, met 50 molens van circa 3 MW. Dit was het uitgangspunt voor het inpassingsplan van februari 2015. In het definitieve inpassingsplan van september 2016 is het aantal windmolens door de ministers van Economische Zaken (EZ) en Infrastructuur en Milieu (IenM) vastgesteld op 45 (omvang circa 150 MW).

Het windpark ligt in het veenkoloniale deel van de gemeenten Borger -Odoorn en Aa en Hunze. Dit gebied is door de provincie Drenthe in 2010 aangewezen voor windenergie. In 2014 is het gebied opgenomen in de Structuurvisie Windenergie op Land als geschikt voor een windpark groter dan 100 MW.

Bron: besluiten, september 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

December 2009 – mei 2010
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Publicatie voornemen project

Juni 2011
Startnotitie Windpark De Drentse Monden ter inzage gelegd.

Januari 2012
Startnotitie Windpark Oostermoer en Windpark De Drentse Monden ter inzage gelegd. 1.087 en 649 unieke zienswijzen ontvangen.

Publicatie

31 maart 2014
Structuurvisie Windenergie op Land.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Februari 2015
Besluit voorkeursalternatief door ministers van Economische Zaken (EZ) en Infrastructuur en Milieu (IenM).

Procedurefase: Formele besluiten

Maart-september 2016 (fase 1)
Ontwerp-inpassingsplan, ontwerpbesluiten en milieueffectrapportage ter inzage gelegd. Definitieve besluitvorming over inpassingsplan (45 windmolens) en vergunningen. Maatregelen voor verlichting windmolens. Afsluiting convenant tussen Astron en de initiatiefnemers.

December 2016-april 2017 (fase 2)
Besluit ontheffing Flora- en faunawet en wijzigingsbesluiten ter inzage gelegd.

Beroepsfase

14-15 september 2017
Zitting Raad van State over ingediende beroepen.

Februari 2018 (fase 1 en 2)
Streven Raad van State om uitspraak te doen over ingediende beroepen.

Realisatiefase

2018-2020
Afhankelijk van uitspraak Raad van State: start bouw windpark. Financiering en aanbesteding in 2018. Start bouw werkzaamheden in 2019. Start energieproductie eind 2020.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Juni 2011
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden. 400 bezoekers.

Februari 2012
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. Respectievelijk 350 en 250 bezoekers.

September 2014
Twee informatiebijeenkomsten voor bewoners en andere geïnteresseerden over de stand van zaken en het vervolg. Respectievelijk 350 en 400 bezoekers.

Mei 2015
Bewoners via lokale en regionale kranten geïnformeerd over opstellingsvariant voor het inpassingsplan.

24 juni 2015
Bezoek minister EZ aan plangebied. Gesprekken met bestuurders, bewoners en initiatiefnemers.

Najaar 2015
Minister EZ wijst gebiedscoördinator aan.

Eind 2015
Verkenning gebiedscoördinator

10 december 2015
Kamerbrief minister EZ over de uitkomsten van de verkenning door de gebiedscoördinator.

21 maart – 12 april 2016
Spreekuren voor bewoners en andere geïnteresseerden, naar aanleiding van de kamerbrief van de minister EZ over de verkenning. Aangekondigd via huis-aan-huismailing, huis-aan-huisbladen en regionale kranten. Openstelling informatienummer.

Juni en oktober 2016
Informatiebrieven aan bewoners over de stand van zaken en het vervolgproces voor het windpark.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Windpark Fryslân

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten:
Windpark Fryslan
Projectsite initiatiefnemer
Windpark Fryslân B.V.

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
Ministerie van Defensie

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief Structuurvisie Wind op land | 31-03-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeente: Súdwest-Fryslân
- Provincies: Fryslân
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bewoners, verenigd in Vereniging Don Quichot, Hou Friesland Mooi, Plaatselijk belang Makkum, Dorpsbelang Kornwerderzand
- Friese Milieu Federatie
- IJsselmeervereniging
- It Fryske Gea
- Vereniging het Blauwe Hart
- Vogelbescherming Nederland
- Waddenvereniging
- Watersporters, verenigd in Vereniging IJsselmeer Windmolenvrij

Initiatiefnemer
- Windpark Fryslân B.V.

Project

Begin 2012 geeft Windpark Fryslân B.V. aan een windpark te willen bouwen in het Friese deel van het IJsselmeer. Het windpark ligt in het IJsselmeer, 800 meter van de Afsluitdijk en 6,4 kilometer van Makkum. Het park bestaat uit 89 windmolens met een maximale hoogte van 183 meter. De molens krijgen een vermogen van 3 à 4 Megawatt (MW), het totale vermogen van het windpark komt daarmee op ongeveer 316 MW. Het windpark zal groene stroom leveren aan 340.000 huishoudens.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten, maart 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

Begin 2012
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Publicatie voornemen project

18 mei 2012
Startnotitie ter inzage gelegd. 36 unieke zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Mei 2015
Keuze voor voorkeursalternatief IJsselmeer door de minister van Economische Zaken (EZ) en de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM).

Procedurefase: Formele besluiten

Maart-oktober 2016
Ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. 306 zienswijzen ontvangen, waarvan 182 uniek.

Definitief inpassingsplan en andere besluiten.

September 2016
Besluiten inpassingsplan, de Wet Natuurbescherming en de ontheffing op de Flora en faunawet genomen. Acht beroepen ingediend.

2017
Terinzagelegging herzieningen op genomen besluiten in september 2016. Eén beroep ingediend.

Eind 2017
Aanvraag vergunningen uitvoeringsbesluiten in het kader van de Waterwet en de omgevingsvergunning.

Beroepsfase

Begin 2018
Naar verwachting uitspraak Raad van State.

Realisatiefase

2019-2021
Vervroegde aanleg aansluitkabel voor het windpark naar het netwerk van TenneT in Friesland (in verband met een groot dijkverzwaringsproject van Rijkswaterstaat vanaf 2019).
Afhankelijk van uitspraak Raad van State: start bouw windpark.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Mei 2012
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.
80 bezoekers.

11 maart 2016
Benoeming omgevingscoördinator.

Maart 2016
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.
50 bezoekers.

Maart 2016
Onderzoek door de omgevingscoördinator voor de gezamenlijke overheden (EZ, provincie Friesland, gemeente Sudwest Fryslân). Het onderzoek gaat in op de optimale ontwikkeling van de streek en de besteding van financiële middelen die door het windpark beschikbaar komen.

Juli 2017
Publicatie eindrapportage omgevingscoördinator 'Naar een Stichting Omgevingsfonds Windpark Fryslân'. Met adviezen voor het opzetten van een omgevingsraad en een omgevingsfonds (voor toekomstige gebiedsontwikkeling), en gespreksverslagen met maatschappelijke organisaties.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Windpark Krammer

31 december 2017

Windpark
Realisatiefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief Structuurvisie Wind op land | 31-03-2014

Bureau Energieprojecten: Windpark Krammer
Projectsite initiatiefnemers Coöperaties Deltawind en Zeeuwind: Windpark Krammer

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Schouwen-Duiveland, Goeree-Overflakkee, Tholen
- Waterschap: Hollandse Delta
- Provincies: Zeeland, Zuid-Holland
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Grondeigenaren
- Lokale ondernemers (recreatie en visserij)
- Natuur- en milieuorganisaties (Stichting het Zeeuws landschap, Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland)

Initiatiefnemers
- Coöperatie Deltawind, coöperatie Zeeuwind

Project

Initiatiefnemers Deltawind en Zeeuwind bouwen een windpark, met de daarbij behorende infrastructuur, op en rondom het Krammer-sluizencomplex in de provincie Zeeland. Het windpark bestaat uit 34 windmolens met een gezamenlijk vermogen van 102 Megawatt (MW). Met 4.000 leden is Windpark Krammer het grootste burger-initiatief van Nederland. Het windpark zal 95% van de energie leveren aan AkzoNobel, DSM, Google en Philips. De overige 5% wordt naar alle waarschijnlijkheid in de regio aangeboden.

Windpark Krammer is een van de elf gebieden die de rijksoverheid in de Structuurvisie Windenergie op land (2014) heeft aangewezen als geschikt voor windparken van minimaal 100 MW. Van elke opgewekte MW aan elektriciteit door Windpark Krammer gaat 50 eurocent naar het Windfonds. Het Windfonds is opgezet voor duurzame projecten in de drie omliggende gemeenten: Tholen, Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland. Naar verwachting is voor deze projecten jaarlijks € 90.000 uit het fonds beschikbaar. Ook geeft het fonds een bijdrage aan bewoners (binnen een straal van 2,5 kilometer van het windpark) die een groene stroomrekening hebben.

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

Juli 2010
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: publicatie voornemen project

7 oktober 2011-17 november 2011
Startnotitie ter inzage gelegd. 17 zienswijzen ontvangen, waarvan 13 uniek, en 5 reacties van de betrokken overheden.

Procedurefase: Formele besluiten

2014
Aanpassing bestemmingsplan Krammersluizencomplex met een inpassingsplan van de minister van EZ en de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM), nodig om Windpark Krammer mogelijk te maken.

5 september 2014 – 6 oktober 2014
Ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. 16 unieke zienswijzen ontvangen en 2 reacties van betrokken overheden.

8 april 2015 - 20 mei 2015
Definitief inpassingsplan en overige besluiten ter inzage gelegd.

Beroepsfase

16 maart 2016
Uitspraak Raad van State, inpassingsplan vervallen met instandhouding van de rechtsgevolgen.

Realisatiefase

2016
Start bouw windpark.

2019
Naar verwachting ingebruikname windpark.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Rijkswaterstaat denkt op verzoek van EZ actief mee over de mogelijkheden voor het bouwen van windmolens op en rond het Krammersluizencomplex.

1 November 2011
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.
100 bezoekers

16 September 2014
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.
75 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Windpark N33

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief Structuurvisie Wind op land | 31-03-2014

Bureau Energieprojecten:
Windpark N33. Verkenning gebieds-coördinator Windpark N33 Projectsite initiatiefnemers Blaaswind B.V., innogy Windpower Netherlands B.V, Yard Energy.: Windpark N33

Betrokken partijen

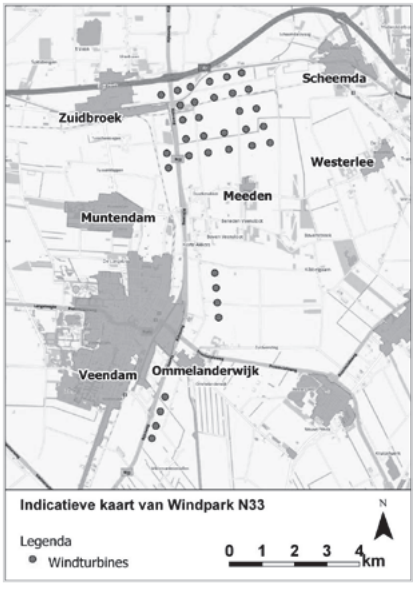
Overheden
- Gemeenten: Midden-Groningen, Oldambt, Veendam
- Provincie: Groningen

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Bedrijven
- Stichting Platform Tegenwind N33

Initiatiefnemer
- Blaaswind B.V
- innogy Windpower Netherlands B.V.
- YARD Energy

Project

In 2010 geven enkele (vooral lokale) initiatiefnemers onder de naam Blaaswind B.V. aan een windpark te willen bouwen langs de N33.
In de loop van de projectontwikkeling wordt de samenwerking uitgebreid met Yard Energy B.V. en innogy Windpower Netherlands B.V.
Het beoogde vermogen van het park is 120 Megawatt (MW). N33 is een van de elf gebieden die de rijksoverheid in de Structuurvisie Windenergie op Land (2014) heeft aangewezen als geschikt voor windparken van minimaal 100 MW. Dit sluit aan bij het Provinciale OmgevingsPlan van de provincie Groningen (2009), waarin het ook als geschikt gebied voor windparken is aangewezen.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten fase 1, september 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

21 oktober 2010
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Publicatie voornemen project

14 oktober 2011
Startnotitie ter inzage gelegd.
In totaal 2.280 zienswijzen ontvangen, waarvan 78 uniek.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

22 mei 2015
Aanvullende startnotitie ter inzage gelegd met een zesde variant.
54 unieke zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

8 oktober 2015
Voorkeursalternatief vastgesteld door de minister van Economische Zaken (EZ) en de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM).

Procedurefase: Formele besluiten

30 september 2016
Ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. 167 zienswijzen ontvangen.

17 maart 2017
Inpassingsplan en vergunningen fase 1 ter inzage gelegd.
22 beroepen ingediend, waarvan twee weer ingetrokken.

6 oktober 2017
Vergunningen fase 2 ter inzage gelegd.

20 oktober 2017
Wijzigingsbesluit inpassingsplan en gewijzigde vergunning Wet natuurbescherming ter inzage gelegd.

Beroepsfase

2018
Naar verwachting uitspraak Raad van State over de ingediende beroepen.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Oktober 2011
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 280 bezoekers.

April 2014
Aanname motie door Tweede Kamer om te onderzoeken gebied uit te breiden. Besluit tot uitbreiding door minister EZ.

Juni 2015
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. In totaal 115 bezoekers. Derde avond wordt afgelast na een bezetting van het dorpshuis door tegenstanders van het windpark.

24 juni 2015
Bezoek minister EZ aan gebied. Gesprekken met bewoners en bestuurders.

10 november 2015
Benoeming gebiedscoördinator door minister EZ, in overleg met betrokken gemeenten en provincie.

4 februari 2016
Publicatie verkenningsrapport door gebiedscoördinator.

7 juli 2016
Beëindiging inzet gebiedscoördinator door minister EZ. Gemeenten en initiatiefnemers nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het gebiedsproces.

Oktober 2016
Twee informatiemarkten voor bewoners en andere geïnteresseerden.

November 2017
Twee informatiemarkten voor bewoners en andere geïnteresseerden.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Windpark Wieringermeer

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Bevoegdheid minister van EZK volgens de Wet windenergie op zee

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief Structuurvisie Wind op land | 31-03-2014

Bureau Energieprojecten:
Windpark Wieringermeer
Projectsite initiatiefnemer Windkracht Wieringermeer (beheerd door NUON):
Windpark Wieringermeer

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeente: Hollands Kroon
- Waterschap: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Provincie: Noord-Holland

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Staatsbosbeheer
- Stichting Het Blauwe Hart
- Zweefvliegclub Den Helder

Initiatiefnemers
- Windkracht Wieringermeer (samenwerkingsverband van Windcollectief Wieringermeer, ECN en NUON)

Project

In 2013 nam Windkracht Wieringermeer het initiatief voor de bouw van een windpark van 300-400 Megawatt (MW) in de Wieringermeer. Het windpark vervangt losse windmolens in het gebied. Samen met de uitbreiding van een bestaand testpark met windmolens van Energie-onderzoek Centrum Nederland (ECN) neemt hiermee de energieproductie in de Wieringermeer toe met naar verwachting 250-300 MW. Windkracht Wieringermeer is een samenwerkingsverband van Windcollectief Wieringermeer, ECN en Nuon.

Windpark Wieringermeer is een van de elf gebieden die de rijksoverheid in de Structuurvisie Windenergie op land (2014) heeft aangewezen als geschikt voor windparken van minimaal 100 MW. Voorafgaand aan de aanvraag voor de rijkscoördinatieregeling (RCR) in 2011 is veel aandacht besteed aan samenwerking tussen de projectpartners en overheden. Bewoners zijn sinds 2011 betrokken en geïnformeerd door ondermeer informatieweekeinden.

Bron: kennisgeving concept-NRD, januari 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

18 oktober 2013
Startnotitie ter inzage. 85 unieke zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Keuze voorkeursalternatief door de minister van Economische Zaken (EZ) en de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM), als benoemd in de gemeentelijke structuurvisie.

Procedurefase: Formele besluiten

December 2014 – mei 2015
Ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten ter inzage gelegd. 169 unieke zienswijzen ontvangen. Definitief inpassingsplan en overige besluiten.

2015
Besluiten fase 2 en 3.

11 november - 22 december 2016
Ontwerpbesluiten fase 4 ter inzage gelegd.

17 maart 2017 t/m 28 april 2017
Besluiten fase 4 ter inzage gelegd.

9 juni - 20 juli 2017
Ontwerpbesluiten fase 5 ter inzage gelegd.

20 oktober t/m 1 december 2017
Besluiten fase 5 ter inzage gelegd.

Beroepsfase

4 mei 2016
Uitspraak Raad van State over fase 1. Luchthavenbesluit van de Provincie Noord-Holland deels vernietigd.

Uitspraak Raad van State over fase 2. Flora- en Faunawet ontheffing van EZ deels vernietigd.

Geen beroepen ingediend op fasen 3, 4 en 5.

11 oktober 2017
Uitspraak Raad van State over de ontheffng op de Flora- en Faunawet.

Realisatiefase

2018
Start bouw windpark.

2020
Naar verwachting eerste 50 windmolens in gebruik.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Oktober 2013
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden. 60 bezoekers.

December 2014
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden, als onderdeel van de nationale winddag.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Windpark Zeewolde, Flevoland

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten:
Windpark Zeewolde
Projectsite initiatiefnemer
Windpark Zeewolde B.V.:
Windpark Zeewolde

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Samen energieprojecten realiseren: visie op omgevingsmanagement (Zeewolde proefproject)
- Structuurvisie Wind op land | 31-03-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Zeewolde, Almere
- Waterschap Zuiderzeeland
- Provincie: Flevoland

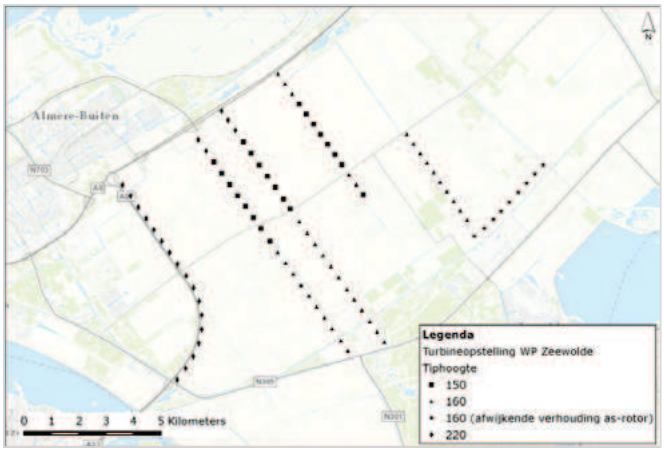
Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Bedrijven in betrokken gemeenten
- Grondeigenaren
- Natuur- en milieuorganisaties
- Rijksvastgoedbedrijf

Initiatiefnemer
- Windpark Zeewolde B.V. (voorheen Ontwikkelvereniging Zeewolde)

Project

In 2015 geeft Ontwikkelvereniging Zeewolde aan een windpark te willen bouwen in het zuiden van Flevoland. Het windpark zal bestaan uit 91 windmolens met een gezamenlijk vermogen van 320 Megawatt (MW). De nieuwe windmolens vervangen de huidige 220 molens. Het kleinere aantal windmolens produceert zo ruim 2,5 keer meer groene stroom. In 2020 levert het park stroom aan 280.000 huishoudens.

Ontwikkelvereniging Zeewolde, voorheen Windvereniging Zeewolde, is een collectief van ruim 200 bewoners die samen Windpark Zeewolde B.V. hebben opgezet. De meeste bewoners zijn agrarische ondernemers en nemen deel in het project. Bewoners uit de directe omgeving van het windpark, die straks op het windpark uitkijken, kunnen mede-eigenaar worden door deelname aan de windcoöperatie 'De Nieuwe Molenaars'. Bewoners en ondernemers maken zo samen het windpark mogelijk. Windpark Zeewolde, Flevoland is een van de elf gebieden die de rijksoverheid in de Structuurvisie Windenergie op land (2014) heeft aangewezen als geschikt voor windparken van minimaal 100 MW.

Bron: kennisgeving concept-NRD, januari 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

29 mei 2015
Ondertekening intentieovereenkomst tussen de initiatiefnemer, Provincie Flevoland, Gemeente Zeewolde en de ministers van Economische Zaken (EZ) en Infrastructuur en Milieu (IenM).

Procedurefase: Publicatie voornemen project

12 november 2015
Startnotitie ter inzage gelegd. Achttien unieke zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Maart 2017
Ontwerp-inpassingsplan met voorkeursalternatief ter inzage gelegd.

Procedurefase: Formele besluiten

15 september 2017 (fase 1)
Definitieve inpassingsplan en drie overige besluiten ter inzage gelegd.

Beroepsfase

17 oktober 2017
23 beroepen ingediend.

1 december 2017 (fase 2)
Ontwerpbesluit ontheffing Wet Natuurbescherming en ontwerpbesluit vergunning Waterwet ter inzage gelegd.
Er zijn acht zienswijzen ontvangen.

2018 (fase 1)
Uitspraak Raad van State over de ingediende beroepen.

Realisatiefase

2020-2021
Naar verwachting start bouw windpark.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Sinds 2015
Als onderdeel van het proefproject 'Samen werken aan energieprojecten' werkt een omgevingsmanager van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) samen met de betrokken overheden, de initiatiefnemer en andere belanghebbenden van het windpark. De samenwerking bestond ondermeer uit het organiseren van inspraakavonden voor de (ontwerp)besluiten, informatieavonden en het opzetten van het burgercollectief 'De Nieuwe Molenaars'. Via deze coöperatie kunnen bewoners mede-eigenaar van het windpark worden. Inmiddels nemen ongeveer 160 bewoners hieraan deel.

November 2015
Informatiemarkt georganiseerd samen met de provincie, gemeenten en de initiatiefnemer. 80 bezoekers.

25 en 27 oktober 2016
Informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de voortgang van het project.

21 en 23 maart 2017
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de (ontwerp)besluiten. Respectievelijk 35 en 39 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Windpark Zeewolde, Flevoland

Terugblik betrokkenen

Betrokkenen bij het project kijken terug op het proces. Wat ging goed, wat kon beter? Hoe hebben ze de samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (toenmalig ministerie van Economische Zaken/EZ) ervaren? De aanpak van projecten is maatwerk. De feedback uit de gesprekken, opgedane inzichten en ervaringen neemt het ministerie van EZK mee bij het nog beter betrekken van de omgeving bij volgende projecten. De gesprekken met betrokkenen zijn gehouden in december 2017–januari 2018.

Wim Veldboom,
voorzitter bestuur
Windpark Zeewolde

"Eén van de doelen is de verdiencapaciteit van de bestaande windboeren voor de toekomst te borgen en de deelname in het windpark voor nieuwkomers te vereenvoudigen. Het aantal molens gaat van tweehonderdtwintig oude naar negentig nieuwe, terwijl de energieopbrengst twee tot drie keer zo groot wordt."

"Ik zie een aantal succesfactoren voor het windpark. Het is een homogeen landbouwgebied met veel ervaring in het exploiteren van windmolens. De verdiencapaciteit van de windexploitatie is geborgd, op voorwaarde dat de omgeving investeert in de nieuwe molens. Nieuwkomers kunnen instappen en burgers zonder land, bedrijfsmiddelen of voldoende leencapaciteit kunnen kleinschalig meedoen via 'De Nieuwe Molenaars'. Ook worden de lusten en lasten van het windpark verdeeld. Dat is ook te danken aan de proefstatus die het windpark van Economische Zaken kreeg."

"Vroeger was het zo dat alleen de grondeigenaar door de bouw van een windmolen dertigduizend euro opstalvergoeding kon krijgen. De buren kregen niets. Dat zette veel kwaad bloed. In de opzet van het Windpark Zeewolde is er een staffel gemaakt waarbij meerdere bewoners in een cirkel rond de molen meeprofiteren."

Jan Broertjes,
voorzitter bestuur
windvereniging Zephyros

"Met Raedthuys en De Wolff [projectontwikkelaars windenenergie] onderhandelde ik met Windpark Zeewolde over deelname in het project. Zijn we eruit? Ja. Tot volle tevredenheid? Nee. Rijk, provincie en gemeente hebben er samen in een vroeg stadium voor gekozen om maar met één ontwikkelpartij in zee te gaan, het Windpark Zeewolde."

"Onze boeren doen wind er vaak bij. Ze willen af van het gedoe en geen ruzie in de polder. Maar hoe krijg je op de valreep het belang van de boeren en ontwikkelaars toch nog maximaal bediend? Dan komt het aan op leiderschap en lef om er als ondernemers samen uit te komen. Wim Veldboom en ik hebben daar veel tijd in gestoken."

"Hoe krijg je dat voor elkaar? Binnen mijn achterban ging het niet vanzelf. Ik heb ze in iedere stap meegenomen en continu voorgehouden wat het alternatief van afhaken zou zijn.
Alle leden van Zephyros zijn inmiddels aangesloten bij Windpark Zeewolde. Zij kregen de gelegenheid om alsnog een aandeel te verwerven. Dat was niet tot volle tevredenheid van iedere deelnemer."

"Wel is het nu een windpark van en voor de ondernemers in de polder. Dat is van grote waarde voor het gebied, het project en de ondernemers die ik mocht vertegenwoordigen."

Willem Verhaak,
algemeen directeur
Windpark Zeewolde

“De grootste opgave was om de ruim 200 agrariërs op één lijn te krijgen om hun bestaande windturbine te saneren in ruil voor een financieringsrecht in het nieuwe park. En om ook de windprojectontwikkelaars [Raedthuys, De Wolff] daarin mee te krijgen.”

“Het heeft twee jaar geduurd en héél veel gesprekken en onderhandelingen gekost voordat in september 2017 uiteindelijk toch zo’n 95% van de agrariërs is aangesloten, en een akkoord tot stand kwam met Zephyros en Raedhuys en De Wolff. De omgevingsmanager van RVO was de continue factor in de gesprekken en onderhandelingen. In de tussentijd is de Ontwikkelvereniging, de opvolger van de Windvereniging, samen met de overheden op volle kracht doorgegaan met het planologische traject. Dat heeft in augustus 2017 geleid tot vergunningverlening voor het windpark.”

“De samenwerking met de gemeenten en de provincie was heel constructief, maar die met het Rijk kon soms beter. Er is gedurende de looptijd van dit project twee keer een nieuwe projectleider van het ministerie van Economische Zaken voor de procedure voor de rijkscoördinatieregeling gekomen. Dat kostte tijd en de continuïteit kwam erdoor in gevaar. Ook de tegengestelde belangen vanuit onder meer het Rijk, bijvoorbeeld op het punt van de woningbouw Oosterwold en de luchtvaartbelangen van Lelystad, hadden eerder moeten worden getackeld.”

Lisette Sipman,
projectleider Provincie Flevoland

“Veel mensen denken mee en willen meedoen. Om bezwaren te tackelen, omdat ze voor windenergie zijn of voor de winst. De coöperatie [‘De Nieuwe Molenaars’] bestaat uit een groep betrokken bewoners uit de kernen en omgeving van Almere en Zeewolde. Ze hebben met elkaar een oude windmolen gekocht en zijn daarmee lid geworden van Windpark Zeewolde. Leden van de coöperatie kunnen met verhandelbare certificaten deelnemen in de oude molen en straks het nieuwe windpark. Een deel van de opbrengst uit de coöperatie wordt ingezet voor duurzaamheidsprojecten in het gebied.”

“In het Regioplan windenergie zuidelijk en oostelijk Flevoland is uitgewerkt wat de provinciale windambities zijn. Dit plan geeft ook aan hoe bewoners en gebruikers van de omgeving kunnen participeren in onder meer in de planuitwerking en de exploitatie van het vernieuwde windpark. We hebben daarom als provincie onder meer meegedraaid in de cyclus van informatieavonden binnen de rijkscoördinatieregeling en actief meegezocht naar maatwerk voor de molenlocaties.”

“Iedereen de mogelijkheid geven om mee te doen is cruciaal, organiseer de verdeling van lusten en lasten in het gebied en laat je blik niet versmallen. Je merkt dat de focus erg komt te liggen op de planprocedure, dat maakt makkelijk blind voor de omgeving. Het is belangrijk te blijven beseffen dat het uiteindelijk niet om procedures gaat maar om molens en de mensen die daarmee te maken krijgen.”

Siward Zomer,
mede-initiatiefnemer burgercoöperatie ‘De Nieuwe Molenaars’, projectleider REScoopNL, voorzitter windcoöperatie De Windvogel

“Wind op land heeft een slechte naam. Niet vanwege te lage opbrengsten of het landschap, maar door grondspeculatie en concurrentie. Gemeenschappen werden verscheurd omdat de boer aan de ene kant van de sloot mee kon doen en de ander in de schaduw van de molen geen enkel voordeel had. Omwonenden kregen een nog grotere hekel aan de herenboeren die aan de wind gingen verdienen, terwijl de mensen in de arbeiderswoningen helemaal niet meededen.”

“Nu bouwen we samen een park. Dat geeft ook een heel andere dynamiek aan informatieavonden. Hier is op een avond georganiseerd door de Rijksoverheid al eens de vraag gekomen of er niet méér molens konden komen!”

“Ruimtelijke ordening gaat over het gelijkschakelen van belangen. Het heeft hier vijf jaar gekost voordat eerder verworven posities er niet meer toe deden. De een heeft risicovol geïnvesteerd en wil dat terugzien, de ander kon eerder niet meedoen en liep daardoor jarenlang opbrengsten mis. Als je zo een proces voor opschaling en vernieuwing ingaat, wordt het niks. Je moet een startpunt vinden waarop iedereen weer gelijkwaardig kan instappen.”

Windplan Blauw, Flevoland

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Bureau Energieprojecten: Windplan Blauw. Projectsite initiatiefnemers SwifterwinT en Nuon: Windplan Blauw

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Lelystad, Dronten
- Provincie: Flevoland

Belanghebbenden
- Bewoners gemeenten
- Grondeigenaren (Rijksvastgoedbedrijf, Staatsbosbeheer, moleneigenaren)
- Belangen verenigingen (natuur, milieu en Hiswa)

Initiatiefnemer
- Nuon
- SwifterwinT

Project

Windplan Blauw is een initiatief van Nuon en SwifterwinT, een samenwerkingsverband van lokale windverenigingen en eigenaren van bestaande windmolens. Het plan bestaat uit een nieuw windpark van 200-300 MegaWatt (MW) en het saneren van bestaande windmolens in Noordwest Flevoland. Het is onderdeel van het Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland (Structuurvisie provincie Flevoland, 2016). Bewoners en ondernemers in het projectgebied kunnen financieel deelnemen in het windpark. Over het plangebied loopt de voorgenomen vliegroute voor kleine luchtvaart van en naar vliegveld Lelystad.

Windplan Blauw, Flevoland is een van de elf gebieden die de rijksoverheid in de Structuurvisie Windenergie op land (2014) heeft aangewezen als geschikt voor windparken van minimaal 100 MW'.

Bron: voorkeusalternatief Winplan Blauw uit de MER

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Voorfase

2016
Melding initiatief bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Procedurefase: Publicatie voornemen traject

2 december 2016
Startnotitie ter inzage gelegd. Vijf zienswijzen en twee reacties van overheden ontvangen.

April 2016
Startnotitie vastgesteld.

Procedurefase: Formele besluiten

December 2017
Voorkeursalternatief vastgesteld. Opstellen van het ontwerp-inpassingsplan.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

September 2016
Informatiebijeenkomst (Flevoland) voor bewoners en andere geïnteresseerden. 18 bezoekers.

November 2016
Opzetten klankbordgroep met vertegenwoordigers van maatschappelijke groeperingen en een onafhankelijke voorzitter. Secretariaat: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

December 2016
Informatiebijeenkomst (Swifterbant) voor bewoners en andere geïnteresseerden tijdens de terinzagelegging van de startnotitie. 30 bezoekers.

December 2017
Vier informatiebijeenkomsten (Lelystad, Dronten, Swifterbant, Nagelen) voor bewoners en andere geïnteresseerden over de milieu-effectrapportage en het voorkeursalternatief. 90 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Windplan Groen, Flevoland

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Bureau Energieprojecten:
Windplan Groen
Projectsite initiatiefnemer Windkoepel Groen: Windplan Groen

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Lelystad, Dronten
- Provincie: Flevoland

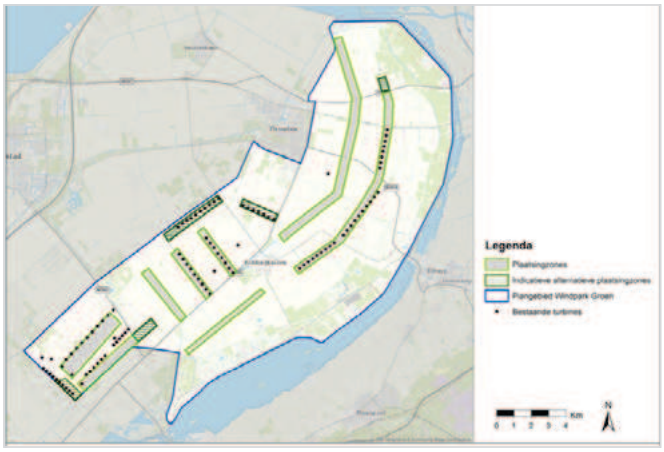
Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten, verenigd in diverse dorps- en bewonersverenigingen en Verenigingen van Eigenaren
- Lelystad Airport
- Natuur-, milieu- en landschapsorganisaties
- Ondernemersverenigingen
- Streekverenigingen, agrarische verenigingen en organisaties
- Toeristische bedrijven en organisaties

Initiatiefnemer
- Windkoepel Groen, samenwerkingsverband van lokale windverenigingen en eigenaren van bestaande windmolens

Project

Windplan Groen bestaat uit een nieuw windpark van 300-400 Megawatt (MW) en het saneren van bestaande windmolens in Oost Flevoland. Initiatiefnemer Windkoepel Groen gaf in 2016 aan het windplan te willen uitvoeren. Het Windplan is onderdeel van het Regioplan Windenergie zuidelijk en Oostelijk Flevoland (Structuurvisie provincie Flevoland, 2016). Over het plangebied loopt de voorgenomen vliegroute voor kleine luchtvaart van en naar vliegveld Lelystad. Dit kan veel invloed hebben op de locatie en de maximaal toegestane bouwhoogte van het nieuwe windpark. Mocht dit het geval zijn, dan volgt bestuurlijk overleg in de regio over alternatieve plaatsingszones voor het windpark.

Windplan Groen, Flevoland is een van de elf gebieden die de rijksoverheid in de Structuurvisie Windenergie op land (2014) heeft aangewezen als geschikt voor windparken van minimaal 100 MW.

Bron: kennisgeving concept-NRD, januari 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

20 oktober 2017
Startnotitie ter inzage gelegd. 22 zienswijzen en een overheidsreactie ontvangen.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

September 2017
Participatieplan opgesteld door de Stuurgroep (provincie Flevoland, gemeenten Lelystad en Dronten, ministeries EZ en Infrastructuur en Milieu, Windkoepel Groen). Het participatieplan benoemt hoe belanghebbenden worden geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkeling van het windpark. Ook gaat het plan in op hoe belanghebbenden en bewoners financieel kunnen deelnemen, onder meer door het oprichten van de vereniging Windshare.

30 oktober, 1 en 7 november 2017
Informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden over de concept-startnotitie. Gemiddeld 10 tot 40 bezoekers.

2018
Mogelijk bestuurlijk overleg over alternatieve plaatsingszones voor het nieuwe windpark. Dit overleg vindt plaats als de vliegroutes voor Lelystad daadwerkelijk over het plangebied voor het windpark lopen.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Wind op zee: kavels Borssele I en II

31 december 2017

Windpark
Realisatiefase
Bevoegdheid minister van EZK volgens de Wet windenergie op zee

Bureau Energieprojecten: Wind op zee: kavels Borssele I en II
Projectsite uitvoerder Ørsted: Orsted-Onze Windparken

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief Structuurvisie Wind op Zee | Stimulering duurzame energieproductie | 05-07-2016
- Kamerbrief Structuurvisie Windenergie op Zee | 26-09-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Veere, Middelburg, Vlissingen, Borsele
- Provincie: Zeeland
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Rijkswaterstaat

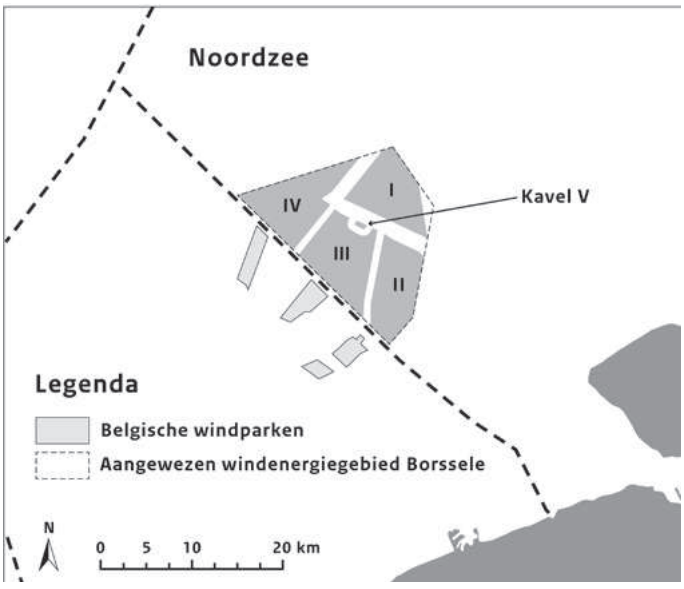
Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Aangrenzende Belgische windparken
- Bedrijven in zandwinning
- Bedrijven met (telecom)kabels en pijpleidingen in het plangebied
- Natuur- en milieuorganisaties
- Potentiële exploitanten van de windparken / Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA)
- Visserijsector

Initiatiefnemers
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Project

Voor het windenergiegebied bij Borssele heeft de rijksoverheid kavelbesluiten genomen voor de kavels I en II. Deze windenergiegebieden zijn aangewezen in het Nationaal Waterplan 2016-2021. Een kavelbesluit geeft aan waar en onder welke voorwaarden een windpark mag worden gebouwd. De kavels hebben een vermogen van ongeveer 350 Megawatt (MW). Het windenergiegebied Borssele ligt buiten de 12-mijlszone (de Nederlandse zeegrens) op ruim 22 kilometer van Zeeland. Het gebied grenst aan de huidige en geplande windparken langs de Belgische kust.

Voor elk kavel is een afzonderlijk kavelbesluit genomen, waarvoor alleen de rijksoverheid bevoegd is. Daarom was geen sprake van een rijkscoördinatieregeling (RCR), maar de procedure verliep wel in lijn hiermee. Ter voorbereiding van de kavelbesluiten zijn milieueffectrapportages (m.e.r.'s) opgesteld.

Bron: kennisgeving besluiten, juli 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

24 oktober 2014
Startnotitie ter inzage gelegd. Twaalf zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Formele besluiten

7 augustus 2015 – 17 september 2015
Ontwerpkavelbesluiten ter inzage gelegd.
21 zienswijzen ontvangen.

8 april 2016 - 20 mei 2016
Kavelbesluiten ter inzage gelegd.

Beroepsfase

21 mei 2016
Geen beroepen ingediend tegen kavelbesluiten.
Kavelbesluiten onherroepelijk.

Realisatiefase

5 juli 2016
Toekenning tender aan het Deense Ørsted (voorheen Dong Energy), waarmee Ørsted vergunninghouder is. Start voorbereidingen bouw windparken.

2020
Naar verwachting ingebruikname windparken.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

November 2014
Informatiebijeenkomst voor bewoners en andere geïnteresseerden.
Dertien bezoekers.

Augustus 2015
Informatiebijeenkomst voor bewoners en andere geïnteresseerden.
Tien bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Wind op zee: kavels Borssele III, IV en V

31 december 2017

Windpark
Procedurefase (kavel V)
Realisatiefase (kavels III en IV)
Bevoegdheid minister van EZK volgens de Wet windenergie op zee

Bureau Energieprojecten:
Wind op zee: Kavels Borssele III, IV en V

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief Structuurvisie Wind op Zee | Stimulering duurzame energieproductie | 05-07-2016
- Kamerbrief Structuurvisie Windenergie op Zee | 26-09-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Veere, Middelburg, Vlissingen, Borsele
- Provincie: Zeeland
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Rijkswaterstaat

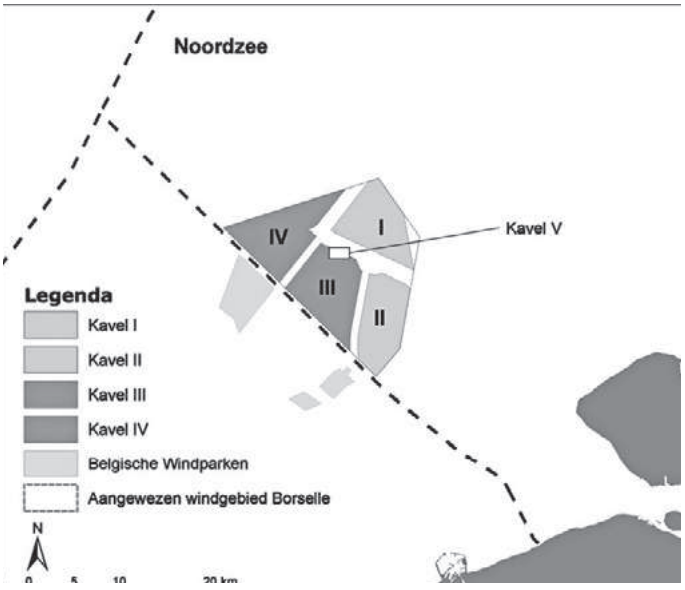
Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Aangrenzende Belgische windparken
- Bedrijven in zandwinning
- Bedrijven met (telecom)kabels en pijpleidingen in het plangebied
- Natuur- en milieuorganisaties
- Potentiële exploitanten van de windparken / Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA)
- Visserijsector

Initiatiefnemers
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Project

Voor het windenergiegebied Borssele heeft de rijskoverheid kavelbesluiten genomen voor de kavels III, IV en V. Deze kavels zijn aangewezen in het Nationaal Waterplan 2016-2021. Een kavelbesluit geeft aan waar en onder welke voorwaarden een windpark mag worden gebouwd. De kavels III en IV hebben een vermogen van ongeveer 350 Megawatt (MW). Kavel V is een 'innovatiekavel' voor maximaal twee windmolens. Het windenergiegebied Borssele ligt buiten de 12-mijlszone (de Nederlandse zeegrens) op ruim 22 kilometer van Zeeland. Het gebied grenst aan de huidige en geplande windparken langs de Belgische kust.

Voor elk kavel is een afzonderlijk kavelbesluit genomen, waarvoor alleen de rijksoverheid was bevoegd. Daarom was geen sprake van een rijkscoördinatieregeling (RCR), maar de procedure verliep wel in lijn hiermee. Ter voorbereiding van de kavelbesluiten zijn milieueffectrapportages (m.e.r.'s) opgesteld.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten fase 1, november 2015

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

12 juni 2015
Startnotitie ter inzage gelegd. Acht zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Formele besluiten

December 2015 - april 2016
Ontwerpkavelbesluiten ter inzage gelegd. 40 unieke zienswijzen ontvangen.

April 2016- mei 2016
Definitieve kavelbesluiten ter inzage gelegd.

Beroepsfase

21 mei 2016
Geen beroepen bij Raad van State ingediend. Kavelbesluiten onherroepelijk.

Realisatiefase

12 december 2016
Toekenning tender aan het consortium van Shell, van Oord, Eneco en Mitsubishi voor de kavels III en IV, waarmee het consortium vergunninghouder is. Start voorbereiding bouw windparken.

18 januari 2018
Sluiting tender voor innovatiekavel V.

2020
Naar verwachting ingebruikname windparken op kavels III en IV.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Juni 2015
Informatiebijeenkomst voor stakeholders.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Wind op zee - Hollandse Kust (zuid), kavels I-II

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Bevoegdheid minister van EZK volgens de Wet windenergie op zee

Bureau Energieprojecten:
Wind op zee – Kavels I en II Hollandse Kust (zuid)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Kamerbrieven:
- Structuurvisie Windenergie op Zee (aanpak tender zonder subsidie) | 26 juli 2017
- Rijksstructuurvisie Windenergie op Zee: Aanvulling gebied Hollandse Kust | 8 december 2016

- Nationaal Waterplan 2016-2021 | 15 december 2015
- Structuurvisie Windenergie op Zee | 28 juni 2017
- Kamerbrief Structuurvisie Windenergie op Zee | 26-09-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: veertien kustgemeenten
- Provincies: Noord-Holland, Zuid-Holland
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Bedrijven in zandwinning
- Bedrijven met (telecom)kabels en pijpleidingen in het plangebied
- Natuur- en milieuorganisaties
- Potentiële exploitanten van de windparken / Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA)
- Recreatievaart
- Visserijsector

Initiatiefnemers
- Ministerie van Economische Zaken (EZK)

Project

De rijksoverheid heeft kavelbesluiten genomen voor twee windparken op zee in het windenergiegebied Hollandse Kust (zuid). Dit windenergiegebied is aangewezen in het Nationaal Waterplan 2016-2021 en uitgebreid door de structuurvisie Windenergie op Zee: Aanvulling Hollandse Kust. Een kavelbesluit geeft aan waar en onder welke voorwaarden een windpark mag worden gebouwd. De beoogde windparken hebben een vermogen van ongeveer 350 Megawatt (MW). Ze komen op ruim 22,2 kilometer uit de kust naast het bestaande windpark Luchterduinen.

Voor elk kavel is een afzonderlijk besluit genomen, waarvoor alleen de rijksoverheid bevoegd is. Daarom was geen sprake van een rijkscoördinatieregeling (RCR), maar de procedure verliep wel in lijn hiermee. Ter voorbereiding van de kavelbesluiten zijn milieueffectrapportages (m.e.r.'s) opgesteld. Via een vergelijkende toets wordt bepaald wie de windparken zonder subsidie mag aanleggen.

Bron: kennisgeving ontwerpbesluiten, augustus 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

29 januari 2016
Startnotitie ter inzage gelegd. 146 zienswijzen ontvangen, waarvan 137 van particulieren en bedrijven (111 uniek) en negen van overheden.

Procedurefase: Formele besluiten

19 augustus – 29 september 2016
Ontwerpkavelbesluiten ter inzage gelegd. 94 zienswijzen ontvangen (69 van particulieren, 25 van bedrijven), waarvan 76 uniek, en zes reacties van overheden.

16 december 2016 - 27 januari 2017
Definitieve kavelbesluiten ter inzage gelegd.

Beroepsfase

6 december 2017
Uitspraak Raad van State. Kavelbesluiten onherroepelijk.

Realisatiefase

21 december 2017
Sluiting tender zonder subsidie

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Februari 2016
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden. 132 bezoekers.

4 februari 2016
Gesprek tussen minister EZ en bestuurders van de veertien kustgemeenten en de provincies Noord- en Zuid-Holland.

Augustus en september 2016
Drie informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Wind op zee – Hollandse Kust (zuid), kavels III-IV

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Bevoegdheid minister van EZK volgens de Wet windenergie op zee

Bureau Energieprojecten:
Wind op zee – Kavels III en IV Hollandse Kust (zuid)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Structuurvisie Windenergie op Zee (aanpak tender zonder subsidie) | 26 juli 2017
- Structuurvisie Windenergie op Zee: Aanvulling gebied Hollandse Kust | 8 december 2016

- Nationaal Waterplan 2016-2021 | 15 december 2015
- Structuurvisie Windenergie op Zee | 28 juni 2017
- Kamerbrief Structuurvisie Windenergie op Zee | 26-09-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: veertien kustgemeenten
- Provincies: Noord-Holland, Zuid-Holland
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Bedrijven in zandwinning
- Bedrijven met (telecom)kabels en pijpleidingen in het plangebied
- Natuur- en milieuorganisaties
- Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA), potentiële exploitanten van de windparken
- Recreatievaart
- Visserijsector

Initiatiefnemers
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Project

De rijksoverheid wil kavelbesluiten nemen voor twee windparken op zee in het windenergiegebied Hollandse Kust (zuid). Dit windenergiegebied is aangewezen in het Nationaal Waterplan 2016-2021 en uitgebreid door de structuurvisie Windenergie op Zee: Aanvulling Hollandse Kust. Een kavelbesluit geeft aan waar en onder welke voorwaarden een windpark mag worden gebouwd. De beoogde windparken voor de kavels III en IV hebben elk een vermogen van ongeveer 350 Megawatt (MW). Ze komen op ruim 18,5 kilometer uit de kust naast het bestaande windpark Luchterduinen.

Voor elk kavel is een afzonderlijk besluit genomen, waarvoor alleen de rijksoverheid bevoegd is. Daarom was geen sprake van een rijkscoördinatieregeling (RCR), maar de procedure verliep wel in lijn hiermee. Ter voorbereiding van de kavelbesluiten zijn milieueffectrapportages (m.e.r.'s) opgesteld. Via een tender wordt bepaald wie de windparken mag aanleggen.

Bron: kennisgeving concept-NRD, januari 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

3 oktober 2014
Publicatie voornemen project.

Procedurefase: Formele besluiten

23 december 2016
Startnotitie ter inzage gelegd. 33 unieke zienswijzen ontvangen.

2 juni 2017
Ontwerpkavelbesluiten ter inzage gelegd. 11 unieke zienswijzen ontvangen.

Realisatiefase

Juli-december 2018
Naar verwachting openstelling tender.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

23 en 24 januari 2017
Informatieavonden (in Den Haag en Noordwijk) voor bewoners en andere geïnteresseerden. Negen bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Wind op zee – Hollandse Kust (noord), kavel V

31 december 2017

Windpark
Procedurefase
Bevoegdheid minister van EZK volgens de Wet windenergie op zee

Bureau Energieprojecten:
Wind op zee - Kavel V Hollandse Kust (noord)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Structuurvisie Windenergie op Zee (aanpak tender zonder subsidie) | 26 juli 2017
- Rijksstructuurvisie Windenergie op Zee: Aanvulling gebied Hollandse Kust | 8 december 2016

- Nationaal Waterplan 2016-2021 | 15 december 2015
- Structuurvisie Windenergie op Zee | 28 juni 2017
- Kamerbrief Structuurvisie Windenergie op Zee | 26-09-2014

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: zes kustgemeenten
- Provincie: Noord-Holland
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeenten
- Bedrijven in zandwinning
- Bedrijven met (telecom)kabels en pijpleidingen in het plangebied
- Natuur- en milieuorganisaties
- Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA), potentiële exploitanten van de windparken
- Visserijsector
- Recreatievaart

Initiatiefnemers
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Project

De rijksoverheid neemt een kavelbesluit voor een windpark op zee in het windenergiegebied Hollandse Kust (noord). Dit windenergiegebied is aangewezen in het Nationaal Waterplan 2016-2021 en uitgebreid door de structuurvisie Windenergie op Zee: Aanvulling Hollandse Kust. Een kavelbesluit geeft aan waar en onder welke voorwaarden een windpark mag worden gebouwd. Het beoogde windpark voor kavel V heeft een vermogen van ongeveer 700 Megawatt (MW). Het kavel ligt op ruim 18,5 kilometer van de kust van Noord-Holland.

Voor dit kavel wordt een afzonderlijk besluit genomen, waarvoor alleen de rijksoverheid bevoegd is. Daarom is er geen sprake van een rijkscoördinatieregeling (RCR), maar de procedure loopt wel in lijn hiermee. Ter voorbereiding van het kavelbesluit wordt een milieueffectrapportage (m.e.r.) opgesteld. Via een tender wordt bepaald wie de windparken mag aanleggen.

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Formele besluiten

14 april – 26 mei 2017
Concept startnotitie ter inzage gelegd.

Januari 2018
Start opstellen milieueffectrapportage.

Juni 2018
Naar verwachting terinzagelegging kavelbesluit.

Najaar 2018
Naar verwachting terinzagelegging definitieve besluit.

Realisatiefase

2019
Naar verwachting openstelling tender.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Mei 2017
Drie informatiebijeenkomsten voor bewoners en andere geïnteresseerden. 45 bezoekers.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Overzicht

Overig

Overig

- ROAD-project 78
- Stikstofinstallatie Zuidbroek (Oost-Groningen) 80

ROAD-project

31 december 2017

Overig
Stilgelegd
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten:
ROAD-project
Projectsite initiatiefnemers
Uniper/ENGIE Energie: ROAD

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief over beëindiging Rotterdam Opslag en Afvang Demonstratieproject (ROAD) | 20-10-2017
- Kamerbrief over stand van zaken CCS-project ROAD | 27-06-2017
- Kamerbrief over artikel 'Beter gas winnen dankzij CO2-opslag' | 15-12-2015

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeenten: Rotterdam, Hoek van Holland, Westvoorne
- Milieudienst Rijnmond, Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR)
- Provincie: Zuid-Holland
- Rijkswaterstaat

Belanghebbenden
- Bedrijven Maasvlakte
- Havenbedrijf Rotterdam
- Maatschappelijke organisaties

Initiatiefnemer
- ROAD (Uniper en ENGIE Energie)

Project

Met het ROAD-project (Rotterdam Opslag en Afvang Demonstratie-project) zou CO_2 worden afgevangen en opgeslagen onder de Noordzee (CCS: carbon capture and storage). Initiatiefnemers Uniper en ENGIE Energie wilden CO_2 van de Uniper elektriciteitscentrale Maasvlakte Power Plant 3 (MPP3) gedeeltelijk afvangen, comprimeren tot 80 bar en daarna via een ondergrondse buisleiding van zes kilometer leiden naar een locatie op de tweede Maasvlakte. Vanaf die locatie zou de CO_2 gedurende circa drie jaar in de Noordzeebodem worden geïnjecteerd. Deze optie is de afgelopen jaren onderzocht. In juni 2017 hebben de initiatiefnemers zich teruggetrokken, waardoor het project is stilgelegd.

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).
Zie projectsite Bureau Energieprojecten (link bovenaan dit projectsheet), met een uitgebreide projectbeschrijving en een toelichting op de fasen per project.

Procedurefase: Publicatie voornemen project

24 september 2010
Eerste startnotitie ter inzage gelegd. Vier unieke zienswijzen ontvangen.

Procedurefase: Formele besluiten

December 2011
Ontwerp-inpassingsplan ontwerpbesluiten en milieueffectrapport ter inzage gelegd. Zeven unieke zienswijzen ontvangen.

Juli 2013
Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) verleent vergunning voor CO_2-afvang, -transport en -opslag, de eerste in zijn soort in Europa.

2014
Eerste locatie blijkt financieel niet haalbaar.

2015
Onderzoek naar nieuwe locatie.

2015
Nieuwe kolencentrale in werking (Maasvlakte Power Plant 3, MPP3).

21 april 2016
Officiële opening nieuwe kolencentrale (MPP3).

Oktober 2017
Formele mededeling van ROAD aan EZ dat initiatiefnemers Uniper en ENGIE zich terug trekken uit het project.

Omgeving

Vanaf de start van een energieproject staat EZK in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZK op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Onderstaand een aantal voorbeelden van hoe EZK bewoners en andere geïnteresseerden informeert en betrekt.

Oktober 2010
Twee informatieavonden voor bewoners en andere geïnteresseerden.

Januari 2011
Informatieavond voor bewoners en andere geïnteresseerden.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Stikstofinstallatie Zuidbroek (Oost-Groningen)

31 december 2017

Gasinfrastructuur
Stilgelegd
Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Bureau Energieprojecten:
Stikstofinstallatie Zuidbroek (Oost-Groningen)

Verantwoordelijke ministeries
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Kamerbrieven (selectie)
- Kamerbrief uitstel investeringsbesluit 12-09-2016
- Kamerbrief verlenging uitstel definitief besluit stikstofinstallatie 8-12-2017

Betrokken partijen

Overheden
- Gemeente: Menterwolde
- Provincie: Groningen
- Waterschap: Hunze en Aa's

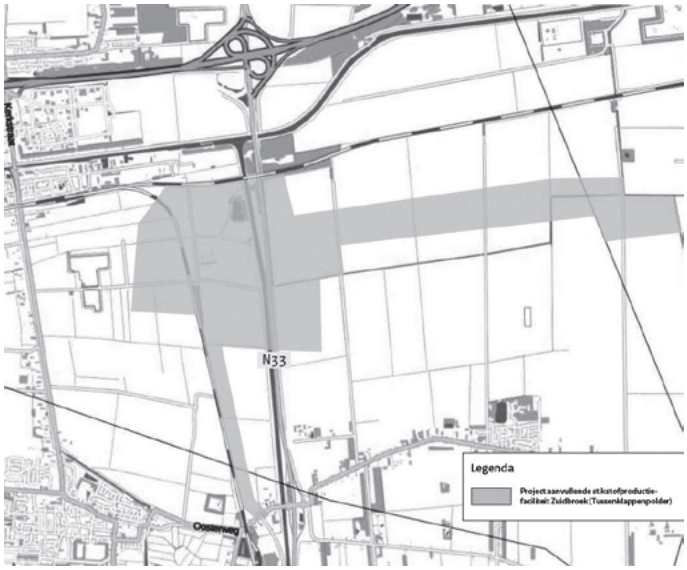
Belanghebbenden
- Bewoners betrokken gemeente
- Grondeigenaren

Initiatiefnemers
- Gasunie Transport Services (GTS)

Project

Gasunie Transport Services B.V. (GTS) wil de bestaande stikstofinstallatie in de Tussenklappenpolder in Zuidbroek (gemeente Menterwolde) uitbreiden. In de stikstofinstallatie wordt stikstof uit de lucht gewonnen, zodat het gemengd kan worden met (geïmporteerd) gas dat een hogere verbrandingswaarde heeft dan het gas uit het Groningenveld (hoog-calorisch gas). Laagcalorisch gas is op deze manier geschikt te maken voor de CV- en kookapparatuur in Nederlandse huishoudens. Op 12 september 2016 heeft het kabinet de Tweede Kamer laten weten dat het de definitieve investeringsbeslissing met een jaar heeft uitgesteld.

Op 10 februari 2017 is een nieuw Voorbereidingsbesluit in werking getreden. Op 8 december 2017 heeft het kabinet de Tweede Kamer laten weten het definitieve besluit over de stikstofinstallatie uit te stellen tot het voorjaar van 2018.

Bron: kennisgeving voorbereidingsbesluit, januari 2016

Proces

Zie Toelichting procedure rijkscoördinatieregeling (RCR).

Procedurefase: Voorkeursalternatief

Januari 2016
Voorbereidingsbesluit door EZ en IenM.

Maart 2016
Voorbereidingsbesluit ter inzage gelegd.

12 september 2016
Minister van EZ maakt uitstel investeringsbesluit bekend en legt daarmee het project tijdelijk stil.

10 februari 2017
Nieuw voorbereidingsbesluit door EZ en IenM

Februari/Maart 2017
Voorbereidingsbesluit ter inzage gelegd.

8 december 2017
De minister van EZK maakt uitstel van het definitieve besluit over de stikstofinstallatie tot het voorjaar van 2018 bekend.

Omgeving (activiteiten EZ)

Vanaf de aanvang van een project staat EZ in direct contact met betrokken partijen, individuele belanghebbenden en de (potentiële) initiatiefnemers. Met betrokken overheden overlegt EZ op bestuurlijk en ambtelijk niveau.

Bron
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 31 december 2017

Overzicht

Gerealiseerde projecten t/m 2016

Hieronder ziet u een overzicht van de energieprojecten die vóór 1 januari 2017 zijn gerealiseerd. De projecten zijn opgenomen in het digitale overzicht van energieprojecten. Een digitale kaart van Nederland. Daar kunt u de projectinformatie van onderstaande projecten lezen.

Gerealiseerde projecten t/m 2016

Aansluiting windpark op Zee- Gemini
Aardgastransportleiding Norg-Groningen (NorgroN)
Gaswinning Ameland
Gaswinning Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen
Stikstofbuffer Heiligerlee
Aardgastransportleiding Bornerbroek-Epe
Gasolieopslag Twente
Aansluiting windpark op zee - Luchterduinen
Diemen 34 warmtekrachtcentrale
Elektriciteitscentrale Hemweg 9
Elektriciteitsnet NOP
Gasleiding Beverwijk-Wijngaarden
Gasopslag Bergermeer
Hoogspanning Randstad 380 kV - Zuidring
Hoogspanningsstation Rilland
Hoogspanningsverbinding BritNed
Transformator- en schakelstation Breukelen-Kortrijk
Transformatorstation Bleiswijk
Transformatorstation Oostzaan
Transformatorstation Vijfhuizen
Uitbreiding waterinjectie Zuid-Schermer
Windpark Noordoostpolder
Windpark Zuidlob

Overzicht

Stilgelegde projecten t/m 2016

Hieronder ziet u een overzicht van de energieprojecten die vóór 1 januari 2017 zijn stilgelegd. De projecten zijn opgenomen in het digitale overzicht van energieprojecten. Een digitale kaart van Nederland. Daar kunt u de projectinformatie van onderstaande projecten lezen.

Stilgelegde projecten t/m 2016

2e Kerncentrale Borssele
Clauscentrale (modernisering)
CO2-opslag Barendrecht
Energiecentrale Eemshaven
Gaswinning Terschelling-Noord
WKC Tata Steel (voorheen Corus)

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
T 070 379 8911 (ma t/m vrij 9.00 – 21.00 uur)

April 2018